PUB. OVIDII NASONIS DE *TRISTIBUS* LIBRI V.

Cum ANNOTATIONIBUS minimè rejiciendis.

Ex collatione exemplarium, à quamplurimis mendis purgati.

LONDINI,

Excudebat *J.M.* pro Societate Stationariorum. 1679.

PUB. OVIDII NASONIS

DE TRISTIBUS

LIBRI V.

PUB. OVID. NASONIS

De Tristibus Lib. I.

ELEGIA I.

Alloquitur Librum ut Romam vadat, & quid ei faciendum sit admonet.

Parve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem,
*Hei mihi *quod domino non licet ire tuo!*
Vade, sed incultus, qualem decet exulis esse;
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo;
Non est conveniens luctibus ille color:
*Nec titulus minio, nec * cedro charta notetur;*
Candida nec nigrâ cornua fronte geras.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes,
*Hirsutus * passis ut videare comis.*
Felices ornent hæc instrumenta libellos;
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Neve lituras pudeat; qui viderit illas,
De lacrymis factas sentiet esse meis.
Vade liber, verbisq; meis loca grata saluta;
Contingam certè quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo nostri non immemor illo,
Si quis qui quid agam fortè requiret erit:
*Vivere me *dices, salvum tamen esse negabis;*
Id quoque quod vivam munus habere Dei.
Atq; ità tu tacitus quærenti plura; Legendum:
*Ne *quæ non opus est fortè loquare cave.*
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis:
Causa patrocinio non bona major erit.
Invenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
Carmina nec siccis perlegat ista genis.
Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet;
Sit mea, lenito Cæsare, pœna levis.

Ex Tomo Romam.
* Quo.

* Cedrino oleo chartas contra cariem illinebant.
* Sparsis.

* Dicas.

* Quod opus non.

Nos quoq; quisquis erit, ne sit miser ipse precamur
Placatos miseris qui volet esse Deos:
Quæq; volet rata sint; ablatáq; principis ira,
Sedibus in patriis det mihi posse mori.
Ut peragas mandata liber, culpabere forsan;
Ingeniiq; minor laude ferare mei.

Judicis officium.

Judicis officium est, ut res, ità tempora rerum
Quærere: quæsito tempore tutus eris.

Alacritas ad poemata.

Carmina proveniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Carminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
Hæsurum jugulo jam puto, jámq; meo.
Hæc quoq; quæ facio, judex mirabitur æquus;
Scriptáq; cum venia qualiacunq; leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumspice casus;
Ingenium tantis excidet omne malis.
Deniq; securus famæ liber ire memento,
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
Non ita se nobis præbet fortuna secundam,
Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram sospes, tituli tangebar amore,
Quærendiq; mihi nominis ardor erat.

Studium obfuit Ovidio.

Carmina nunc simulo, studiúmq; quod obfuit odi:
Sit satis ingenio sic fuga parta meo.
I tamen; & pro me tu, cui licet, aspice Romam:
*Dii facerent * posses non meus esse liber.*

* Possem nunc.

Nec te, quod venias magnam peregrinus in urbem,
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso nocêre colore;
*Dissimulare velis te * licèt esse meum.*

* Liquet.

Clàm tamen intrato, nè te mea carmina lædant:
Non sunt ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te quòd sis meus, esse legendum
Non putet è gremio rejiciátq; suo:
Inspice dic titulum; non sum præceptor amoris:

Libri Amorum obfuerunt Ovidio.

Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forsitan expectes an in alta palatia missum
Scandere te jubeam, Cæsareámq; domum.

Ignoscant

Ignoſcant auguſta mihi loca, diiq; locorum:
Venit in hoc illâ fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina, ſed timeo qui nocuêre deos.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi quæ
Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaëton, ſi viveret; & quos
Optavit ſtultè, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ ſenſi, fateor Jovis arma timere:
Me reor infeſto cùm tonat, igne peti.
Quicunq; Argolicâ de claſſe Capharea fugit,
Semper ab Euboïcis vela retorquet aquis:
Et mea cymba ſemel vaſtâ percuſſa procellâ,
Illum quo læſa eſt, horret adire locum.
Ergò cavè liber, & timidâ circumſpice mente:
Et ſatis à mediâ ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis Icari exemplum.
Icarus, Icariis nomina fecit aquis.
Difficile eſt tamen hîc remis utaris an aurâ,
Dicere: conſilium rés; locuſq; dabunt. Occaſiones in dandis literis quærendæ.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis.
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas:
Si quis erit qui te dubitantem & adire timentem
Tradat, & antè tamen pauca loquatur, adi,
Luce bonâ, dominóq; tuo felicior ipſo,
Pervenias illuc & mala noſtra leves.
Namq; ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantùm nè noceàs, dum vis prodeſſe, videto:
(Nam ſpes eſt animi noſtra timere minor.)
Quæq; quieſcebat, ne mota reſæviat ira,
Et pœnæ tu ſis altera cauſa cave.
Cùm tamen in noſtrum fueris penetrale receptus, Sunt enim & ingeniorum liberi.
Contigeriſq; tuam ſcrinia parva domum;
Aſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem:
Cætera turba palàm titulos oſtendit apertos,
Et ſua detectâ nomina fronte gerit:

Libri Amoris.

Tres procul obscurâ latitantes parte videbis;
Hi quoq; quod nemo nescit, amare docent:
Hos tu vel fugias; vel, si satis oris habebis,
Oedipodas facito, Telegonosq; voces:
Deq; tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
Nè quenquam, quamvis ipse docebit, ames.
Sunt quoq; mutatæ ter quinq; volumina formæ;
Nuper ab exiguis carmina rapta meis:

Metamorphoses Ovidii.

His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora posse meæ.
Namq; ea dissimilis subito est effecta priori,
Flendáq; nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam,
Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
Et si quæ subeunt tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via est, propera; nobis habitabitur orbis
Ultimus, à terrâ terra remota meâ.

ELEGIA II.

Supplicatio ad deos, ut ab imminenti naufragio eum incolumem servent.

Di maris & cœli (quid enim nisi vota supersunt)
Solvere quassatæ parcite membra ratis.
Neve precor magni subscribite Cæsaris iræ,
Sæpè premente deo fert deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja stabat Apollo;
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno;
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cautum petiit Neptunus Ulyssem;
Eripuit patruo sæpe Minerva suo.
Et nobis aliquod (quamvis distamus ab illis)
Quis vetat, irato, numen adesse, Deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo:
Ipsa graves spargunt ora loquentis aquæ;
Terribiliq; Notus jactat mea verba procellâ,
Ad quos mittuntur, non sinit ire deos.
Ergo iidem venti, nè causâ lædar in unâ,
Velág; nescio quo votáq; nostra ferunt.

Mi

Me miserum! quanti montes volvuntur aquarum! Hyperbole. Mare Scythicum
Jam jam tacturos sidera summa putes.
Quantæ deducto subsidunt æquore valles!
Jam jam tacturos tartara nigra putes.
*Quocunq; aspicio, nihil est nisi pontus & *aër;* * Æther.
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrumq; fremunt immani murmure venti;
Nescit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab Ortu;
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto;
Nunc Notus adversâ prælia fronte gerit:
Rector in incerto est; nec quid fugiátve, petátve
Invenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus; nec spes est ulla salutis;
Dúmq; loquor, vultus obruet unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus; frustraq; petenti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud quàm me dolet exule conjux; Conjux Nasonis.
Hoc unum nostri scitq; gemitq; mali.
Nescit in immenso jactari corpora ponto;
Nescit agi ventis, nescit adesse necem.
O bene, quod non sum mecum conscendere passus;
Nè mihi mors misero bis patienda foret!
At nunc, ut peream; quoniam caret illa perîclo,
Dimidiâ certè parte superstes ero.
Hei mihi! quàm celeri micuerunt nubila flammâ!
Quantus ab æthereo personat axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quàm grave balistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimóq; prior. Decumanum fluctum intelligit.
Non lethum timeo; genus est miserabile lethi;
Demite naufragium, mors mihi munus erit.
Est aliquid, fatoq; suo ferróq; cadentem
In solidâ moriens ponere corpus humo;
Et mandare suis aliqua, & sperare sepulcrum, Mare multis pro sepulchro.
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hic vehor; immeritos cur mea pœna trahit?

Prò superi, viridesq; Dii, quibus æquora cura!
Utraq; jam vestras sistite turba minas:
Quámq; dedit vitam mitissima Cæsaris ira,
Hanc finite infelix in loca jussa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis;
Culpa mea est, ipso judice, morte minor.
Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
Cæsar, in hoc vestrâ non eguisset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris
Copia; quódq; dedit, cùm volet, ipse feret.
Vos modò, quos certè nullo, puto, crimine læsi,
Contenti nostris jam precor este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis,
Quod periit, salvum jam caput esse potest.
Ut mare subsidat, ventisq; ferentibus utar,
Ut mihi paratis, non minùs exul ero.
Non ego divitias avidus sine fine parandi,
Latum mutandis mercibus æquor aro:
Nec peto, quos quondam petii studiosus Athenas,
Oppida non Asiæ, non mihi visa priùs:
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nilе jocose, tuas.
Quod facile est, opto ventos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt.
Obligor ut tangam lævi fera littora ponti;
Quódq; sit à patriâ jam fuga tarda, queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tamitas,
Exilii fatio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos compescite fluctus,
Prorásq; sint nostræ numina vestra rati.
Seu magis odistis, jussæ me advertite terræ;
Supplicii pars est in regione mori.
Forte (quid his facio?) rapidi mea corpora venti
Ausonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæsar; quid, quem fugat ille, tenetis?
Aspiciat vultus Ponticа terra meos.
Et jubet, & merui; nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi fasve piumve puto.
Si tamen acta Deos unquam mortalia fallunt,
A culpâ facinus scitis abesse meа.

Naso Athenis eruditus.

Alexandrinas Delicias Quintilianus vocat.

Supplicii pars peregrinari.

Inme

Immo ita si scitis, si me meus abstulit error;
Stultáq; mens nobis, non scelerata fuit:
Quid licet è minimis, domui si savimus illi;
Si satis Augusti publica jussa mihi.
Hoc duce si duxi felicia sæcula, pro quo
Cæsare thura, piis Cæsaribúsq; dedi.
Si fuit hic animus nobis, ità parcite divi;
Sin minùs, alta cadens obruat unda caput:
Fallor? an incipiens gravidæ evanescere nubes?
Victáq; mutati frangitur ira maris?
Non casu vos, sed sub conditione vocati;
Fallere quos non est, hanc mihi sentis opem.

Error is qualis fuerit, nondum liquet inter grammaticos.

ELEGIA III.

Ut ex urbe Româ discesserit: nec non conjugis & suorum lacrymas memorat.

CVm subit illius tristissima noctis imago,
Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit.
Cùm repeto noctem, quâ tot mihi chara reliqui,
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
Jam propè lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ jusserat Ausoniæ.
Nec mens, nec spatium, fuerat satis apta parandi;
Torpuerant longâ pectora nostra morâ:
Non mihi servorum, comites nec cura legendi,
Non aptæ profugo vestis, opísve fuit.
Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ictus
Vivit; & est vitæ nescius ipse suæ:
Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluêre mei:
Alloquor extremum mœstos abiturus amices,
Qui modo de multis unus & alter erant.
Uxor amans flentem flens acriùs ipsa tenebat,
Imbre per indignas usq; cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diversa sub oris:
Nec poterat fati certior esse mei.
Quocunq; aspiceres, luctus gemitúsq; sonabant,
Formáq; non tacitî funeris intus erat.
Fœmina, virq; meo, puerî quoq; funere mœrent:
Inq; domo lacrymas angulus omnis habet.

Dies indicti exilii.

Si

Si licet exemplis in parvo grandibus uti,
Hæc facies Trojæ cùm caperetur erat.
Intempestâ nox. *Jámq; quiẽscebant voces hominúmq; canúmq;*
Lunáq; nocturnos alta regebat equos.
Capitolio conjuncta fuit domus Nasonis. *Hanc ego suspiciens & adhuc Capitolia cernens,*
Quæ nostro frustrà juncta fuere lari,
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jámq; oculis nunquam templa videnda meis.
Diiq; relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quamquam sero clypeum post vulnera sumo,
Attamen hanc odiis exonerate fugam;
Cœlestiq; viro, quis me deceperit error,
Dicite; pro culpâ ne scelus esse putet:
Ut quæ sentitis pœnæ quoq; sentiat auctor;
Placato possim non miser esse Deo.
Hac prece adoravi superos ego; pluribus uxor,
Singultu medios impediente sonos.
Illa etiam ante Lares sparsis prostrata capillis,
Contigit extructos ore tremente focos.
Multáq; in adversos effudit verba penates,
* Deploratus. *Pro * deplorato non valitura viro.*
Jámq; moræ spatium nox præcipitata negabat;
Versáq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore,
Ultima sed jussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quo festinas ire, vel unde vide!
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ!
Ter limen tetigi, ter sum revocatus, & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe valè dicto, rursus sum multa locutus,
Et quasi discedens oscula summa dedi;
Sæpe eadem mandata dedi; méq; ipse refelli,
Respiciens oculis pignora cara meis. (inquam,
Scythia. *Denìq; quid propero? Scythia est quo mittimur,*
Roma relinquenda, utraq; justa mora est.
Uxor in æternum vivo mihi viva negatur,
Et domus & fidæ dulcia membra domus:

Quosq;

Quòsq; ego dilexi fraterno more sodales;
O mihi Theseâ pectora juncta fide!
Dum licet amplectar; nunquam fortâsse recebit
Amplius; in lucro est quæ datur hora mihi.
Nec mora; sermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæq; meo.
Dum loquor & flemus, cœlo nitidissimus alto,
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat. (quam:
Dividor haud aliter, quàm si mea membra relin-
Et pars abrumpi corpore visa suo est.
*Sic doluit *Priamus tunc, cùm in contraria* ver-* * Metius.
*Ultores habuit proditionis * equus. (sus* * Versos.
Tunc verò exoritur clamor, gemitusq; meorum, * Equos.
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tunc verò conjux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lacrymis tristia dicta meis,
Non potes avelli; simul hinc simul ibimus ambo;
Te sequar, & conjux exulis exul ero:
Et mihi facta via est, & me capit ultima tellus;
Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te jubet à patriâ discedere Cæsaris ira; Iterata
Me pietas: pietas hæc mihi Cæsar erit. pietas.
Talia tentabat, sic & tentaverat antè,
Vixq; dedit, victas utilitate manus. Elatus
Egredior, sive illud erat sine funere ferri, Naso.
Squalidus, immissis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis mediâ procubuisse domo,
Utq; resurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelidâ membra levavit humo.
Se modò desertos modò deplorâsse penates;
Nomen & erepti sæpe vocâsse viri:
Nec gemuisse minùs, quàm si natæve, meumve
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori, moriendo ponere sensus;
Respectúq; tamen non periisse mei.
Vivat, & absentem (quoniam sic fata tulerunt)
Vivat, & auxilio sublevet usq; suo.
Tingi ut oceano custos Erymanthidos Ursæ,
Æquoreâsq; suo sidere turbat aquas:

Treachery

Nos

Metus audaces tandem facit.

Nos tamen Ionium non nostrâ findimus æquor
Sponte: sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum! quantis nigrescunt æquora ventis,
Erutáq; ex imis fervet arena fretis!
Monte nos inferior, proræ puppiq; recurvæ
Insilit, & pictos verberat unda deos.
Pinea texta sonant, pulsi stridore rudentes,
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Navita confessus gelidum pallore timorem,
Jam sequitur victus, non regit arte ratem.
Vtq; parùm validus non proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quò voluit, sed quò rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dedisse rati.
Quod nisi mutatus emiserit Æolus auras,
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis lævâ de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.

Nasoni Italia interdicta.

Desinat in vetitas, quæso, contendere terras,
Et mecum magno pareat unda Deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeóq; repelli,
Increpuit quantis viribus unda lacus!
Parcite cærulei vos saltem numina ponti,
Infestumq; mihi sit satis esse Jovem.
Vos animam sævæ fessam subducite morti;
Si modo, qui periit, non periisse potest.

ELEGIA IV.

Ad Amicum, qui etiam in adversis fidus permanserat.

O Mihi post nullos unquam memorande sodales,
Et cui præcipuè sors mea visa sua est!
Attonitum qui me (memini) charissime primus
Ausus & alloquio sustinuisse tuo:
Qui mihi consilium vivendi mite dedisti,
Cùm foret in misero pectore mortis amor.
Scis bene cui dicam, positis pro nomine signis:
Officium nec te fallit, amice, tuum.
Hæc mihi semper erunt imis infixa medullis,
Perpetuúsq; animi debitor hujus ero.

Spiritus

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deseret ossa rogo,
Quàm subeant animo meritorum oblivia nostro,
Et longa pietas excidat ista die.
Dii tibi sint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præstent, dissimilémq; meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forsitan ista fides.
Theseа Perithous non tam sensisset amicum,
Si non infernas vivus adisset aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furiæ, tristis Oresta, tuæ.
Si non Eurvalus Rutulos cecidisset in hostes,
Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum:
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet fortuna sereno,
Indelibatas cuncta sequuntur opes;
At simul intonuit, fugiunt; nec noscitur ulli,
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis.
Vix duo tréve mihi de tot supereſtis amici:
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quò magis, ô pauci, rebus succurrite læsis;
Et date naufragio littora tuta meo:
Néve metu falso nimium trepidate timentes,
Hac offendatur nè pietate Deus.
Sæpe fidem adversis etiam laudavit in armis,
Inq; suis amat hanc Cæsar, in hoste probat.
Causa mea est melior: qui non contraria fovi
Arma; sed hanc merui simplicitate fugam.
Invigiles igitur nostris pro casibus oro,
Diminui si quà numinis ira potest.
Scire meos casus si quis desiderat omnes,
Plus, quam quod fieri res sinit, ille petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sidera lucent,
Paruáq; quot siccus corpora pulvis habet.
Dimitte; credibili tulimus majora; ratámq;
Quamvis acciderint, non habitura fidem.

Amicorum fides rebus adversis elucet.

Fortuna amicos conciliat.

Suo periculo discere.

Fides in hoste etiam laudanda.

Virgiliana imitatio.

Pars

Pars etiam quædam mecum moriatur, oportet:
Meq; velim possit dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Plurâq; cum linguis pectibus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis;
Materiâ vires exuperante meas.
Pro duce Neritio docti malá nostra poëtæ
Scribite; Neritio nam mala plura tuli.

Ulyssis & Nasonis collatio.

Ille brevi spatio multis erravit in undis
Inter Dulichias Iliacásq; domos:
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Sors tulit in Geticos Sarmaticósq; sinus.
Ille habuit fidámq; manum, sociósq; fideles:
Me profugam comites deseruêre mei.
Ille suam lætus patriam, victorq; petebat:
A patriâ fugio victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, Ithacéve, Samóve,
Pœna quibus non est grandis abesse locis:
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperii Roma Deúmq; locus.
Illi corpus erat duram patiénsq; laborum;
Invalidæ vires ingeniúmq; mihi.
Ille erat assiduè sævis agitatus in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse sui.
Me Deus oppressit, nullo mala nostra levante;
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Cúmq; minor Jove sit tumidis qui regnat in undis;
Illum Neptuni, me Jovis ira premit.

Ulyssis pericula fabulosa.

Adde quod illius pars maxima ficta laborum;
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Deniq; quæsitos tetigit tandem ille penates,
Quáq; diu petiit contigit arva tamen:
At mihi perpetuò patriâ tellure carendum est,
Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad Uxorem, cujus Fidem & Amorem prædicat.

NEc tantum Clario Lyde dilecta poëtæ,
Nec tantum Coo Battis amata sua est:

Pectoribus

Pectoribus quantùm tu noſtris uxor inhæres,
Digna minùs miſero, non meliore viro.
Te mea ſuppoſitâ veluti trabe fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt:
Tu facies ut ſpolium non ſim, nec nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petiêre mei.
Utq; rapax ſtimulante fame cupidúſq; cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus;
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit ecquod
Sub nullâ poſitum cernere poſſit humo:
Sic mea neſcio quis malè fidus rebus acerbis
In bona venturus ſi paterere fuit;
Hunc tua per ſortes virtus ſummovit amicos,
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergò quàm miſero, tam vero teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modò teſtis habet.
Nec probitate tuâ prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu ſi Maonium vatem ſortita fuiſſes,
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ:
Sive tibi hoc debes, nullo pia facta magiſtro,
Cúmq; novâ mores ſunt tibi luce dati:
Fœmina ſeu princeps omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ;
Aſſimilémq; ſui longâ aſſuetudine fecit:
Grandia ſi parvis aſſimulare licet. (vires!
Hei mihi, non magnas quòd habent mea carmina
Noſtráq; ſunt meritis oraminora tuis!
Si quid & in nobis vivi fuit antè vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis: Ingenium calamitatibus obnubilatur.
Prima locum ſanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conſpicerere tuis!
Quantumcunq; tamen præconia noſtra valebunt,
Carminibus vives tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui ejus imaginem auro inſculptam habebant.

SI quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ſerta, comis:

Iſta

Ista decent lætos felicia signa poëtas;
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula, sentis tamen omnia dici,
In digito qui me fersq; refersq; tuo.
Effigiemq; meam fulvo complexus in auro,
Chara relegati, quæ potes, ora vides;
Ingenii monumenta effigies veræ sunt hominum.
Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan,
Quam procul à nobis Naso sodalis abest!
Grata tua est pietas; sed carmina major imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunq; legas;
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens sicut bona multa meorum,
Ipse mea posui mœstus in igne manu.
Utq; cremasse suum fertur sub stipite natum
Thestias, & melior matre fuisse soror:
Sic ego non meritos, mecum peritura, libellos
Imposui rapidis viscera nostra rogis.
Metamor. injectæ igni.
Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,
Vel quod adhuc crescens, & rude carmen erat.
Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,
Pluribus exemplis scripta fuisse reor;
Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
Otia delectent, admoneántq; mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
Summa manus abest Metamor.
Nesciat his summam si quis abesse manum.
Ablatum mediis opus est incudibus illud:
Defuit & scriptis ultima lima meis:
Et veniam pro laude peto; laudatus abunde,
In nonnullis non contemni satis est.
Non fastiditus si tibi lector ero.
Hos quoq; sex versus in primâ fronte libelli
Si præponendos esse putabis, habe.
Orba parente suo quicunq; volumina tangis,
His saltem vestrâ detur in urbe locus.
Quoq; magis faveas, non hæc sunt edita ab illo;
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
|| Erat. *Emendaturus si licuisset || erat.*

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina; converſis Sôlq; recurret equis:
Terra feret ſtellas, Cœlum findetur aratro:
Unda dabit flammas; & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Párſq; ſuum mundi nulla tenebit iter:
Omnia jam fiunt, fieri quæ poſſe negabam:
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.
Tantáne te, fallax, cepêre oblivia noſtri?
Afflictúmq; fuit tantus adire timor?
Ut neq; reſpires, nec ſolarêre jacentem,
Dure? nec exequias proſequerêre meas?
Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili ſub pedibúſq; jacet.
Quid fuit ingenti proſtratum mole ſodalem
Viſere? & alloquii parte levare tui?
Inq; meo ſi non lacrymas dimittere caſu,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idq; quod ignoti faciunt, * valedicere ſaltem?
Et vocem populi, publicáq; ora ſequi?
Deniq; lugubres vultus nunquámq; videndos,
Cernere ſupremo, dum licuítq; die?
Dicendúmq; ſemel toto, non amplius ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii, nullo mihi fœdere juncti,
Et lacrymas animi ſigna dedere ſui.
Quid, niſi * convicta cauſiſq; valentibus eſſem,
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid niſi tot luſus & tot mea ſeria noſſes?
Tot noſſem luſus ſeriáq; ipſa tua?
Quid ſi duntaxat Romæ mihi cognitus eſſes,
Aſcitus toties in genus omne joci?
Cunctáne in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctáne Lethæis merſa feruntur aquis?
Non ego te genitum placidâ reor urbe Quirini,
Urbe meo quæ jam non adeunda pede eſt:

Amicitiæ ſanctum nomen.

* Vel dicere.

* Conjunctus.

Ventos verba auferre.

Sed ſcopulis Ponti, quos hæc habet ora ſiniſtri ;
Inq; feris Scythiæ, Sarmaticiſque jugis.
Silex intra præcordia. *Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ ;*
Et rigidum ferri ſemina pectus habet :
Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera, tigris erat :
Aut mala noſtra minùs quàm non aliena putares,
Duritiæq; mihi non agerêre reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis,
Ut careant numeris tempora prima ſuis :
Effice peccati nè ſim memor hujus, & illo
Officium ut laudem, quò queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

Ad Amicum quòd vulgus fortunam ſequatur.

DEtur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atq; utinam pro te poſſint mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigêre Deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos :
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Calamitas penuriam amicorum invenit. *Aſpicis ut veniant ad candida tecta columbæ ;*
Accipiat nullas ſordida turris aves.
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam :
NULLUS ad amiſſas ibit amicus opes.
Utque comes radios per Solis euntibus umbra eſt ;
Cùm latet hic preſſus nubibus, illa fugit.
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus,
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
Hæc precor ut poſſint ſemper tibi falſa videri :
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet habebat
Nota quidem, ſed non ambitioſa domus.
At ſimul impulſa eſt, omnes timuêre ruinam,
Cantáq; communi terga dedêre fugæ.
Sæva neq; admiror metuant ſi fulmina, quorum
Ignibus afflari proxima quæque ſolent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet inviſo Cæſar in hoſte probat :

Nec

Nec ſolet iraſci (nec enim moderatior alter)
Cùm quis in adverſis, ſi quid amavit, amat. Quam
De comite Argolico poſtquam cognovit Oreſtem, pauca
Narratur Pyladen ipſe probâſſe Thoas. amicorum
Quæ fuit Actoridæ cum magno ſemper Achille, paria.
Laudari ſolita eſt Hectoris orefides.
Quòd pius ad manes Theſeus comes iret amico,
Tartareum dicunt indoluiſſe Deum.
Euryali, Niſiq; fide tibi, Turne, relatâ,
Credibile eſt lacrymis immaduiſſe genas.
Eſt etiam miſeris pietas; & in hoſte probatur;
Hei mihi quàm paucos hæc mea dicta movent!
Hic ſtatus, hæc rerum nunc eſt fortuna mearum,
Debeat ut lacrymis nullus adeſſe modus.
At mea ſint proprio quamvis mœſtiſſima caſu
Tempora profectu facta ſerena tuo.
Hoc tibi venturum jam tum, chariſſime, vidi,
Ferret adhuc iſtam cùm minor aura ratem.
Sive aliquod morum, ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium; nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes,
Quælibet eloquio ſit bona cauſa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipſi,
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Hoc mihi non ovium fibræ, tonitrúſve ſiniſtri,
Linguáve ſervatæ pennáve dixit avis;
Augurium ratio eſt & conjectura futuri;
Hæc divinavi, notitiámq; tuli:
Quæ quoniam vera eſt, totâ tibi mente mihíq;
Gratulor, ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis;
Expedit ſtudiis lumen abeſſe meis.
Utq; tibi proſunt ártes, facundè ſeverè,
Diſſimiles illis ſic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt: ſcis artibus illis
Auctoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis vetus hoc juveni luſum mihi carmen, & iſtos Amores
Ut non laudandos, ſic tamen eſſe jocos. Naſonis.
Ergo & defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.

Quâ potes excusa, nec amici desere causam:
Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Navem laudat, quam in Corinthiaco Sinu habuit.

Navis in tutela Palladis.

ESt mihi, sitq; precor, flavæ tutela Minervæ
Navis; & à pictâ casside nomen habet.
Sive opus est velis; minimam bene currit ad auram:
Sive opus est remo; remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta est vincere cursu;
Occupat egressus † qualibet arte rates:
Et patitur fluctus, fértq; assilientia longè
Æquora, nec sævis victa madescit aquis.
Illa Corinthiacis primùm mihi cognita † terris,
Fida manet trepidæ dúxq; comésq; fugæ.
Pérq; tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoq; tuta precor vasti secet ostia Ponti,
Quáq; petit Getici littoris intret aquas.
Quæ simul Æoliæ mare me deduxit in Hellen,
Et longum tenui limite fecit iter;
Fleximus in lævum cursus, & ab † Asturis urbe
Venimus in portus Imbria terra tuos.
Inde levi vento Zerinthia littora nacta,
Threïciam tetigit fessa carina Samon:
Saltus ab hac contrà brevis est † Stantira petenti:
Hac dominum tenus est illa secuta suum.
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos
Hellespontiacas illa reliquit aquas:
Dardaniámq; petit auctoris nomen habentem,
Et te rurícola Lampsace tuta Deo:
Quáq; per angustas malè vectæ virginis undas,
Sestos Abydenam separat urbe fretum.
Hinc q; Propontiacis hærentem Cyzicon oris,
Cyzicon Æmoniæ nobile gentis opus.
Quæq; tenent Ponti Bylantia littora saucis;
Hic locus est geminî janua vasta maris.
Hæc precor evincat, propulsaq; fortibus Austris
Transeat instabiles strenua Cyaneas:

† Quamlibet ante.

† Cenchreis.

†Hectoris.

Navigatio Ovidii.

† Tenura.

Dardania à Dardano

† Eniochósq; sinus & ab his per Apollinis urbem, † Thynni-
Vecta sub Anchiali mœnia findat iter. acósque.
Inde Mesambriacos portus, & † Opeson, & arces †Odessos.
Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo.
Et quas Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos constituisse lares.
A quibus adveniat Meletida sospes ad urbem,
Offensi quò me contulit ira Dei.
Hæc si contigerint, meritæ cadat agna Minervæ : Agna Mi-
Non facit ad nostras hostia major opes. nervæ.
Vos quoq; Tyndaridæ quos hæc colit insula, fratres
Mite, precor, duplici numen adeste † rati. † Viæ.
Altera namq; parat Symplegadas ire per altas ;
Scindere Bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cùm diversa petamus,
Illa suos habeat, nec minùs ista suos.

ELEGIA X.

Ad lectorem quòd in itinere hunc primum Librum confecerit.

LIttera quæcunq; est toto tibi lecta libello Libri Tri-
Est mihi sollicito tempore facta viæ. stium.
Aut hæc me gelido, tremerem cùm mense Decembri
Scribentem mediis Adria vidit aquis : (mon :
Aut postquam bimarem cursu superavimus Isth-
Alteraq; est nostræ sumpta carina fugæ.
Quòd facerem versus inter fera murmura Ponti,
Cycladas Ægæas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantis animiq; marisq;
Fluctibus, ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor hoc studio, sive est insania nomen,
Omnis ab hac cura mens relevata mea est. Carmini-
Sæpe ego nimbosis dubius jactabar ab Hœdis : bus relax-
Sæpe minax Steropes sidere Pontus erat : antur ani-
Fuscabatq; diem custos Erymanthidos Ursæ : mi.
Aut Hyadas sævis auxerat Auster aquis.
Sæpe maris pars intus erat : tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.
Nunc quoq; contenti stridunt Aquilone rudentes ;
Inq; modum tumuli concava surgit aqua.

Ipse gubernator tollens ad sidera palmas,
Exposcit votis, immemor artis, opem.
Quocunq; aspexi, nihil est nisi mortis imago:
Quam dubiâ timeo mente, timénsq; precor.
*Attigero. * Contingam portum, portu terrebor ab ipso:*
Plus habet infestâ terra timoris aquâ.
Nam simul insidiis hominum pelagiq; laboro;
Et faciunt geminos ensis & unda metus.
Ille meo vereor nè speret sanguine prædam,
Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
*Barbara pars læva est * avidæ substructa rapinæ,*
Quam cruor, & cædes, belláque semper habent.
Cumq; sit hybernis agitatum fluctibus æquor,
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quò magis his debes ignoscere, candide lector,
Si spe sint (ut sunt) inferiora tuâ.
Non hæc in nostris (ut quondam) scribimus hortis,
Nec consuete meum lectule corpus habes:
Factor in indomito, brumali luce, profundo;
Ipsáq; cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyems; indignaturq; quòd ausim
Scribere, se rigidas incutiente minas.
Vincat hyems hominem: sed eodem tempore quæso
Ipse modum statuam carminis, illa sui.

* Avidæq; instructa.
*Submissa, *i.* dedita & mancipata.

PUB. OVID. NASONIS
De Tristibus Lib. II.
ELEGIA I.
Ab Augustum Cæsarem.

QVid mihi vobiscum est, infelix cura, libelli
Ingenio perii qui miser ipse meo?
Cur modo damnatas repeto mea crimina Musas?
An semel est pœnam commeruisse parum?
Carmina fecerunt ut me cognoscere vellent
Omine non fausto fœmina virq; meo:
Carmina fecerunt ut me morèsq; notaret
Jampridem invisa Cæsar ab arte meos.

Ingenium Nasoni obfuit.

Deme

Deme mihi ſtudium, vitæ quoq; crimina demes;
Acceptum refero verſibus eſſe nocens.
Hoc pretium vitæ vigilatorumq; laborum
Cepimus: ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem jure ſorores,
Numina cultori perniciosa ſuo. Inſania.
At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo)
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas;
Forſitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opémq; ferat;
Muſâque, quæ movit, motam quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmina ſæpe Deos. Carmina Deos exorant.
Ipſe quoq; Auſonias Cæſar matréſq; nurúſq;
Carmina turrigeræ dicere juſſit Opi.
Juſſerat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit; quos ætas aſpicit una ſemel.
His precor exemplis tua nunc, mitiſſime Cæſar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem juſta eſt; nec me meruiſſe negabo;
Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
Sed, niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes? Clementiam delicta faciunt.
Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.
Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
Jupiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc, ubi detonuit, ſtrepituq; exterruit orbem,
Purum diſcuſſis aëra reddit aquis.
Jure igitur genitorq; Deûm rectorq; vocatur;
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoque cum patriæ rector dicare paterq; Auguſtus pater patriæ.
*Utere more Dei * nomen habentis idem:*
Idq; facis; nec te quiſquam moderatius unquam
Imperii potuit fræna tenere ſui. * Numen.
Tu veniam Partho ſuperato ſæpe dediſti, Clementia & liberalitas Auguſti.
Non conceſſurus quam tibi victor erat.
Divitias etiam multos, & honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quæq; dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram;
Parſq; ſimul templis utraque dona tulit.

* Quod.

*Utq; tuus gaudet miles, * qui vicerit hostem :*
Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet,
Causa mea est melior, qui nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te præsentem conspicuumq; Deum :
Hunc animum favisse tibi, vir maxime, meque,
Quâ solâ potui, mente fuisse tuum.
Optavi peteres cœlestia sidera tardè :
Párſq; fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te, cúmq; omnibus unus
Ipse quoq; adjuvi publica vota meis.

Libri Ovidii pleni mentionis Augusti.

Quid referam libros illos quoque crimina nostra
Mille locis plenos nominis esse tui ?
Inspice majus opus, quod adhuc sine fine reliqui,
In non credendos corpora versa modos :
Invenies vestri præconia nominis illic ;
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria ; nec quo
Ut major fiat crescere possit habet.
Fama Jovis superest : tamen hunc, sua facta referri,
Et se materiam carminis esse, juvat.
Cúmq; Gigantei memorantur prælia belli ;
Credibile est lætum laudibus esse suis.
Te celebrant alii, quanto decet ore ; tuásq;
Ingenio laudes uberiore canunt.

Minima etiam Diis placent quæ piè fiant.

Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah ! ferus, & nobis nimium crudeliter hostis,
Delicias legit qui tibi cunq; meas :
*Carmina ne nostris * sic te venerantia libris,*
Judicio possint candidiore legi.

* Hic.

Esse sed irato quis te mihi posset amicus ?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
Cùm cœpit quassata domus subsidere, partes
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctaq; fortunâ rimam faciente dehiscunt :
*Ipsa suo * quædam pondere tracta ruunt :*
Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine ;
Debuit, est vultus turba secuta tuos.

* Quandam.

(quæq;

(Ac

(At memini) vitámq; meam moréſq; probabas
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quod ſi non prodeſt, & honeſti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec malè commiſſa eſt nobis fortuna reorum,
Uſq; decem decies inſpicienda viris: Centum viri.
Res quoq; privatas ſtatui ſine crimine judex,
*Déq; mea faſſa eſt pars quoq; * juſta fide.* * Victa.
Me miſerum! potui, ſi non extrema nocerent,
Judicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Ultima me perdunt; imóq; ſub æquore mergit
*Incolumem toties * ima procella ratem.* * Una.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva; ſed om-
Preſſere hoc fluctus Oceanúſq; caput. (nes
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt? Viſus obfuit poetæ.
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam,
Præda ſuis canibus non minùs ille fuit.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt:
Nec veniam, læſo numine, caſus habet.
Illâ noſtra die, quâ me malus abſtulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine labe domus:
Sit quoq; parva tamen, patrio dicatur ut ævo Ovidii domus nobilitata ingenio.
Clara, nec ullius nobilitate minor:
Et neq; divitiis, necpaupertate notanda eſt;
Unde ſit in neutrum conſpiciendus eques.
Sic quoq; noſtra domus vel cenſu parva, vel ortu,
Ingenio certè non latet illa meo:
Quo videar quamvis nimium juveniliter uſus,
Grande tamen toto nomen ab orbe fero?
Turbáq; dictorum Naſonem novit, & audet
Non faſtiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Muſis accepta ſub uno,
Sed non exiguo, crimine lapſa domus.
Atq; ea ſic lapſa eſt, ut ſurgere, ſi modò læſi
Ematuruerit Cæſaris ira, queat:
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta eſt,
Ut fuerit noſtro lenior ira metu.
Vita data eſt, citráq; necem tua conſtitit ira,
O Princeps parcas viribus uſq; tuis.

Inſuper

Insuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parum muneris esset) opes.
Exul Naso nullo S. consulto.
Nec mea decreto damnâsti facta Senatûs;
*Nec mea * secreto judice jussa fuga est.*
Tristibus invectus verbis (ità principe dignum est)
Ultus es offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde quòd edictum quamvis immite, minâxque,
Attamen in pœnæ nomine lene fuit:
Ovid. relegatus, non exul.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo;
Parcáq; fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sano gravior, mentisq; potenti
Pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
Sed solet interdum fieri placabile numen;
Nube solet pulsâ candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerat sævo fulmine tacta Jovis.
Ipse licèt speres vetes, sperabimus: atq;
Hoc unum fieri te prohibente potest.
Spes mihi magna subit, cum te, mitissime Cæsar;
Spes mihi, respicio cùm mea facta, cadit:
Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies continuisq; furor;
Sed modò subsidunt, intermissiq; filescunt,
Vimq; putes illos deposuisse suam:
Sic abeunt, redeuntq; mei, variántq; timores;
Et spem placandi dántq; negántq; tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabúntq;
Tempora, Romanum si modò nomen amant;
Per patriam, qua te tuta & secura parente est,
Cujus & in populo pars ego nuper eram:
Si tibi quem semper factis animóq; mereris,
Reddatur gratæ debitus urbis amor:
Livia sic tecum sociales impleat annos;
Quæ nisi te, nullo conjuge digna fuit:
Livia Augusti.
Quæ si non esset, cœlebs te vita deceret,
Nullaq;, cui posses esse maritus, erat:
Sospite sic te sic natus quoq; sospes, & olim
* Hic. *Imperium regat * hoc cum seniore senex:*
Ut faciúntq; tui fidus juvenile nepotes,
Per tua, perq; tui facta parentis eant:

Sic

Sic assueta tuis semper victoria castris,
Nunc quoq; se præstet, notáq; signa petat.
Ausoniumq; ducem solitis circumvolet alis,
Ponat & in nitidâ laurea serta comâ;
Per quem bella geris; cujus nunc corpore pugnas;
Auspicium cui das grande, deósq; tuos:
Dimidióq; tui præsens, & respicis urbem:
Dimidio procul es, sævóq; bella geris:
Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste,
Inq; coronatis fulgeat altus equis.
Parce, precor; fulménq; tuum fera tela reconde:
Heu nimium misero cognita tela mihi!
Parce pater patriæ, nec nominis immemor hujus
*Olim placandi spem mihi * tolle tui.* * Redde.
Non precor ut redeam (quamvis majora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.)
Mitius exilium si das propiúsq; roganti, Mitius exilium orat.
Pars erit è pœna magna levata mea.
Ultima perpetior medios ejectus in hostes:
Nec quisquam à patria longius exul abest.
Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido v irginis axe premor.
Jazyges & Colchi, Mereréaq; turba, Getæq;
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cúmq; alii tibi sint causâ graviore fugati;
Ulterior nulli, quàm mihi, terra data est.
Longius hâc nihil est, nisi tantùm frigus & hostis,
Et maris astricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxinî pars est Romana sinistri;
Proxima Bastarmæ Sauronatæq; tenent.
Hæc est Ausonio sub jure novissima: vixq;
Hæsit in imperii margine terra tui.
Unde precor supplex, ut nos in tuta releges;
Nè sit cum patriâ pax quoq; adempta mihi:
Nè timeam gentes, quas non bene submovet Ister:
Néve tuus possim civis ab hoste cápi.
Fas prohibet Latio quenquam de sanguine natum
Cæsaribus salvis, barbara vincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error, Crimina Nasonis.
Alterius facti culpa silenda mihi.

Nam

Nam tanti non sum, renovem ut tua vulnera, Cæ-
Quem nimio plus est indoluisse semel. (sar,
* Lectus. *Altera pars superest: quâ turpi crimine * læsus,*
Arguor obscœni doctor adulterii.
Fas ergo est aliquâ cœlestia pectora falli:
Et sunt notitiâ multa minora tuâ.
Utq; Deos cœlúmq; simul sublime tuenti,
Non vacat exiguis rebus adesse Jovi:
A te pendentem sic dum circumspicis orbem,
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii princeps statione relictâ
Augusti carmina. *Imparibus legeres carmina facta modis?*
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inq; tuis humeris tam leve fertur onus,
Lusibus ut possis advertere numen ineptis,
Excutiásq; oculis otia nostra tuis.
Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:
Rhætica nunc præbent, Thraciáq; arma metum.
Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus equus, timidâ captáq; signa manu.
Germania. *Nunc te prole tuâ juvenem Germania sentit;*
Belláq; pro magno Cæsare Cæsar habet.
Deniq; ut in tanto, quantum non exitit unquam,
Corpore, pars nulla est, quæ caret imperio:
Urbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas;
Belláq; cum multis irrequieta geris.
Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
*Evoluisse Pentasyllabum. *Unquam te nostros * evoluisse jocos.*
At si (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in arte mea.
Amatorii libri. *Illa quidem fateor frontis non esse severæ,*
Scripta nec à tanto principe digna legi:
Non tamen idcirco legum contraria jussis,
Sunt ea; Romanas eruditúntq; nurus:
Néve quibus scribam possis dubitare, libellus
Ex 1. Lib. de Arte. *Quatuor hos versus è tribus unus habet.*
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris;
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

Nil,

Nil, nisi legitimum, conceſsáq; ſurta, canemus :
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas ſubmovimus arte,
Quas ſtola contingi, vittáq; ſumpta vetat ?
At matrona poteſt alienis artibus uti ;
Quódq; trahat quamvis non doceatur habet.
Nil igitur matrona legat, quia carmine ab omni Mores cujuſque pro præceptore ſunt.
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quocunq; attigerit (ſiqua eſt ſtudioſa ſiniſtri)
Ad vitium mores inſtruit inde ſuos.
Sumpſerit annales, (nihil eſt hirſutius illis)
Facta eſt unde parens Ilia, nempe leget ;
Sumpſerit Æneadem genetrix ubi prima requiret,
Æneadum genetrix unde ſit alma Venus.
Perſequar inferius (modò ſi licet ordine ferri)
Poſſe nocere animis carminis omne genus.
Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit :
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius ? Si quis tamen urere tecta
**Comparat, audaces inſtruit igne manus.* *Cœperit.
Eripit interdum, modò dat medicina ſalutem :
Quæq; juvet monſtrat, quæq; ſit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur enſe viator,
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur innocuas ut agat jucundia cauſas :
Protegit hæc ſontes immeritóſq; premit.
Sic igitur carmen, rectâ ſi mente tegatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum :
Et tandem vitium quicunq; hinc concipit, errat ;
Et nimium ſcriptis arrogat ille meis.
Ut tamen hoc fatear ; ludi quoq; ſemina præbent Theatra.
Nequitiæ ; tolli tota theatra jube.
Peccandi cauſam quàm multis ſæpe dederunt Campus Martius.
Martia, cùm durum ſternit arena ſolum !
Tollatur Circus ; non tuta licentia Circi eſt : Circus.
Hîc ſedet ignoto juncta puella viro.
Cùm quædam ſpacientur in hac ut amator eodem
Conveniat, quare porticus ulla patet ? Porticus.
Quis locus eſt templis auguſtior ? hæc quoq; vitet,
In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam.

Jupiter Capitolinus.

Cùm ſteterit Jovis æde, Jovis ſuccurret in æde,
Quàm multas matres fecerat ille Deus.
Proxima adoranti Junonia templa ſubibit,
Pellicibus multis indoluiſſe Deam.
Palladè conſpectâ, natum de crimine virgo
Suſtulerit quare, quæret, Ericthonium.
Venerit in magni templum tua numina Martis;
Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
Iſidis æde ſedens, cur hanc Saturnia, quæret,
Egerit Ionio Boſphoriòq; mare.

*Endymion.

*In Venerem Anchiſes, in Lunam *Latmius heros,*
In Cererem Faſius, qui referatur, erit.
Omnia perverſas poſſunt corrumpere mentes;
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
Et procul à ſcripta ſolis meretricibus arte,
Submovet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunq; erumpit quà non ſinet ire ſacerdos,
Protinus hæc vetiti criminis acta rea eſt.

Verſus molliores legere.

Nec tamen eſt facinus verſus evolvere molles;
Multa licèt caſtæ, non facienda, legant.
Sæpe ſupercilii nudas matrona ſeveri,
Et Veneres ſtantes ad genus omne, videt.
Corpora Veſtales oculi meretricia cernunt;
Nec domino pœnæ res ea cauſa fuit.
At cur in noſtra nimia eſt laſcivia Muſa?
Cur ve meus cuiquam ſuadet amare liber?
Nil niſi peccatum, manifeſtáq; culpa fatenda eſt
Pœnitet ingenii judiciiq; mei.
Cur non Argolicis potiùs quæ concidit armis,
Vexata eſt iterum carmine Troja meo?
Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum
Et ſeptem portas ſub duce quamq; ſuo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat;
Et pius eſt patriæ facta referre labor.
Deniq; cùm meritis impleveris omnia, Cæſar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utq; trahunt oculos radiantia lumina Solis;
Traxiſſent animum ſic tua facta meum.
Arguor immeritò; tenuis mihi campus aratur;
Illud erat magnæ fertilitatis opus.

Non

Non ideò debet pelagoſe credere, ſi qua
* Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forſan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
Sim ſatis, in parvos ſufficiámque modos.
At ſi me jubeas domitos Jovis igne Gigantes
Dicere, conantem debilitabit opus.
Divitis ingenii eſt, immania Cæſaris acta
Condere, materiâ nè ſuperetur opus.
Et tamen auſus eram; ſed detractare videbar,
Quòdq; nefas damno viribus eſſe tuis.
Ad leve rurſus opus juvenilia carmina veni:
Et falſo mavi pectus amore meum.
Non equidem vellem; ſed me mea fata trahebant:
Inque meas pœnas ingenioſus eram.
Hei mihi! cur didici? cur me docuêre parentes?
Litteráq; eſt oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me inviſum laſcivia fecit, ob artes,
Quas ratus es vetitos ſollicitare toros.
Sed neq; me nuptæ didicerunt fucta magiſtræ:
Quòdq; parùm novit nemo docere poteſt.
Sic ego delicias & mollia carmina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum:
Nec quiſquam eſt adeò media de plebe maritus,
Ut dubius vitio ſit pater ille meo.
Crede mihi diſtant mores à carmine noſtro:
Vita verecunda eſt, Muſa jocoſa mea eſt.
Magnáq; pars mendax operum eſt & ficta meorũ,
Plus ſibi permiſit compoſitore ſuo.
Nec liber indicium eſt animi; ſed honeſta voluptas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius eſſet atrox: conviva Terentius eſſet;
Eſſent pugnaces qui ferà bella canunt.
Denique compoſui teneros non ſolus amores;
Compoſito pœnas ſolus amore dedi:
Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teia Muſa ſenis?
Lesbia quid docuit Sappho, niſi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit, quòd ſæpe legenti
Delicias verſu faſſus es ipſe tuas.

* Audeat exiguo.

Non omnibus omnia convenĭunt.

Sic & Catullus.

Libri non ſunt indicium animi.

Exemplis refellit crimen Sappho.

Fabula

Menandri comœdia. *Fabula jucundi nulla est sine amore Menandri :*
Et solet hic pueris virginibúsq; legi.

Ilias nil aliud nisi adultera. *Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua*
Inter amatorem pugna virúmq; fuit ?

Quid prius est illic flammâ Chryseidos, aut qua
Fecerat iratos rapta puella duces ?

Odyssea. *Aut quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem*
* viris. *Dum vir abest, multis una petita * procis ?*

Quid nisi Mæonides Venerem Martémq; ligatos
Narrat in obscœno corpora prensa toro ?

Homerus. *Unde nisi indicio magni sciremus Homeri,*
Hospitis igne duas incaluisse Deas ?

Tragœdia. *Omne genus scripti gravitate tragœdia vincit :*
Hæc quoq; materiam semper amoris habet.

Nam quid in Hippolyto est, nisi sævæ flamma nouercæ ?
Nobilis est Canace fratris amore sui.

Quid ? non Tantalides agitante Cupidine currus
Pisæam Phrygis vexit eburnis equis ?

Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
Concitus à læso fecit amore dolor.

Fecit amor subitas volucres cum pellice regem ;
Itys. *Quæq; suum luget nunc quoq; mater Ityn.*

Si non Aëropen frater sceleratus amâsses,
Aversos solis non legeremus equos.

Scylla. *Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos,*
Ni patrium crinem desecuisset amor.

Electra. *Qui legis Electran, & egentem mentis Orestem,*
Ægisthi crimen, Tyndaridósq; legis.

Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ
Quem letho fallax hospita penè dedit ?

Quid loquar Hermionem ? quid te Scæneia virgo
Teq; Mycenæo Phœbas amata duci ?

Quid Danaën, Danaíq; nurus ? matrémq; Lyæi
Alcmenam ? & noctes, quæ coïere, duas ?

Quid generum Peliæ ? quid Thesea ? quidve Pelasgum
Iliacam tetigit qui rate primus humum ?

Huc Iole, Pyrrhiq; parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliacúsq; puer.

Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes :
Vixq; meus capiet nomina nuda liber.

Est

Est & in obscœnos deflexa tragœdia risus;
Multáq; præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori mollem qui fecit Achillem,
Infregisse suis fortia facta modis.
Junxit Aristides Milesia crimina secum; Milesia
Pulsus Aristides nec tamen urbe suâ est: crimina
Nec, qui descripsit corrumpi semina matrum, Aristidis.
Eubius impuræ conditor historiæ:
Nec, qui composuit nuper Sybaritida fugit;
Nec, qui concubitus non tacuêre suos.
Sùntq; ea doctorum monumentis mista virorum:
Muneribúsq; ducum publica facta patent.
Néve peregrinis tantùm defendar ab armis,
En Romanus habet multa jocosa liber.
Utq; suo Martem cecinit gravis Ennius ore; Ennius
Ennius ingenio maximus, arte rudis: arte rudis.
Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis, Lucretius.
Cásurúmq; triplex vaticinatur opus:
Sic sua lascivo cantata est sæpe Catullo Catullus.
Fœmina, cui falsum Lesbia nomen erat:
Nec contentus eâ, multos vulgavit amores,
In quibus ipse suum fassus adulterium est.
Par fuit exigui similisq; licentia Calvi, Calvus.
Detexit variis qui sua facta modis. (quos
Quid referam Ticidæ? quid Memmi carmen? apud Ticida.
Nomen adest rebus, nominibúsq; pudor. (Anser; Memmius.
Cinna quoq; his comes est: Cinnâq; procacior Cinna.
Et leve Cornificî, párq; Catonis opus: Anser.
Et quorum libris modò dissimulata Perilla, Cornificius, Cato.
Nomine nunc legitur dicta, Metelle, tuo.
Is quoq; Phasiacas Argo qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere suæ. (Servî
Nec minus Hortensî, nec sunt minùs improba Hortensius.
Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
Vertit Aristidem Sisenna; nec obfuit illi Servius.
Historiæ turpes inseruisse jocos. Sisenna.
Nec fuit opprobrio celebrâsse Lycorida Gallo: Gallus.
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
Credere juranti durum putat esse Tibullus, Tibullus.
Hoc etiam de se quod neget illa viro.

Fallere custodem demum docuisse fatetur:
Séque suâ miserum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ, signumq; probaret,
Per causam meminit se tetigisse manum.
Utq; refert, digitis sæpe est nutúq; locutus,
Et tacitam mensæ duxit in orbe notam:
Et quibus è succis abeat de corpore livor,
Impresso fieri qui solet ore, docet.
* Ille. Deniq; ab incauta nimium petit * illa marita:
Se quoque uti servet, peccet ut ille minus.
Scit cui latretur, cùm solus obambulet ipse,
* Excreat. Cui toties clausas * excreet ante fores.
* Furtim. Multáque dat * furti talis præcepta; docétque
Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legitúrque Tibullus,
Et placet, & jam, te principe, notus erat.
Propertius Invenies eadem blandi præcepta Propertî:
Districtus minimâ nec tamen ille notâ est.
His ego successi: quoniam præstantia candor
Nomina vivorum dissimulare jubet.
Non timui (fateor) nè quâ tot îere carinæ,
Naufraga servatis omnibus una foret.
Artes aleæ Sunt aliis scriptæ, quibus alea luditur, artes:
Hæc est ad vestros non leve crimen avos.
Quid valeant tali, qua possis plurima jactu
Fingere, damnosos effugiásq; canes:
Tessera quos habeat numeros, distante vocato,
* Doceat. Mittere quo * deceat, quo dare missa modo:
Discolor ut recto grassetur limite miles,
Cùm medius gemino calculus hoste perit:
Ut magè velle sequi sciat, & revocare priorem,
Nec, tutò fugiens, incomitatus eat.
Parva sedet ternis instructa tabella lapillis,
Tabella aleatoria. In qua vicisse est, continuâsse suos.
Quíque alii lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem caram tempora nostra solent.
Ecce canit formas alius jactúsque pilarum;
Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Variæ descriptiones Composita est aliis fuscandi cura coloris;
Hic epulis leges, hospitióque dedit:

Alter

Alter humum de qua fingantur pocula, monſtrat,
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri,
Quæ jam non ulli compoſuiſſe nocet.
His ego deceptus non triſtia carmina feci:
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos. Unum Ovidium ingenium perdidit.
Deniq; non vĭdeo tot de ſcribentibus unum,
Quem ſua perdiderit Muſa, repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper ficti crimen amoris habent?
In quibus aſſiduè cultus procedit adulter:
Verbáq; dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matronáque, virque, puérque
Spectat; & ex magna parte Senatus adeſt.
Non ſatis, inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcunt oculi multa pudenda pati.
Cúmq; ſeſellit amans aliquâ novitate maritum,
Plauditur, & magno palma favore datur.
* Quóq; minus prodeſt, pœna eſt lucroſa poetæ; *Quoque
Tantáq; non parvo crimina Prætor emit.
Inſpice ludorum ſumptus, Auguſte, tuorum: Ludi Auguſtales.
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectaſti, ſpectandáq; ſæpe dediſti,
Majeſtas adeò comis ubiq; tua eſt.
Luminibuſq; tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidiſti lætus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos; Mimi.
Materiæ minor eſt debita pœna meæ.
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum?
Quódq; * licet mimis, ſcena licere dedit? * Liber.
Et mea ſunt populo ſaltata poemata ſæpe:
Sæpe oculos etiam detinuêre tuos.
Scilicet in domibus veſtris, ut priſca virorum
Artificis fulgent corpora picta manu:
Sic, quæ concubitus varios, Veneriſq; figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Utq; ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
Inq; oculis ſacinus barbara mater habet:
Sic madidos ſiccat digitis Venus uda capillos;
Et modò maternis tecta videtur aquis.

Bella ſonant alii telis inſtructa cruentis,
Párſq; tui generis, pars tua facta canit.
Invida me ſpacio natura coërcuit arcto;
Ingenio vires exiguáſq; dedit.
Virgilius. *Et tamen ille tuus felix Æneïdos auctor*
Contulit in Tyrios arma virúmq; toros.
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere junctus amor.
Phyllidis hic idem, teneræq; Amaryllidis ignes,
Bucolica. *Bucolicis juvenis luſerat antè modis.*
Nos quoq; jampridem ſcripto peccavimus iſto:
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminá q; edideram, cùm te delicta notantem
Præterii toties irrequietus eques.
Ergò quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parùm prudens, nunc nocuêre ſeni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli,
Diſtat & à meriti tempore pœna ſui.
Nè tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum,
Faſtorum *Sæpe dedi noſtræ grandia vela rati.*
Lib. XII. *Sex ego Faſtorum ſcripſi, totidémq; libellos;*
Cúmq; ſuo finem menſe volumen habet:
Idq; tuo nuper ſcriptum ſub nomine, Cæſar,
Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Medea *Et dedimus tragicis ſcriptum regale cothurnis:*
Ovidii. *Quæq; gravis debet verba cothurnus habet.*
Metamor- *Dictáq; ſunt nobis, quamvis manus ultima cœpto*
phoſis. *Defuit, in facies corpora verſa novas.*
Atq; utinam revocare animum pauliſper ab ira,
Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi:
Pauca, quibus, primâ ſurgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæſar, opus:
Aſpicies quantum dederis mihi pectoris ipſe:
Quóq; favore animi téq; tuóſq; canam.
Non ego mordaci diſtrinxi carmine quenquam:
Non meus ullius crimina verſus habet.
Candidus à ſalibus ſuffuſis felle refugi;
Nulla venenato littera miſta joco eſt.
Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
Quem mea Calliope læſerit, unus ero.

Non

Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluiſſe malis.
Nec mihi credibile eſt quenquam inſultare jacenti,
Gratia candori ſiqua relata meo eſt.
His precor atq; aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, ô patriæ cura, ſalúſq; tuæ.
Non ut in Auſoniam redeam; niſi forſitan olim,
Cùm longo pœnæ tempore victus eris:
Tutius exilium, paulóq; quietius oro,
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

PUB. OVID. NASONIS

De Triſtibus Lib. III.

ELEGIA I.

Liber Lectorem alloquitur.

MIſſus in hanc venio timidè liber exulis urbem,
Da placidam ſeſſo, Lector amice, manum.
Néve reformîda, nè ſim tibi fortè pudori:
Nullus in hac charta verſus amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis diſſimulare jocis:
Id quoq; quod viridi quondam malè luſit in ævo,
(Heu! nimiùm ſero) damnat, & odit opus.
Aſpice quid portem; nihil hîc niſi triſte videbis,
Carmine temporibus conveniente ſuis.
Clauda quòd alterno ſubſidunt carmina verſu;
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quòd neq; ſum cedro flavus, nec pumice lævis; Pumex.
Erubui domino cultior eſſe meo.
Littera ſuffuſas quòd habet maculoſa lituras;
Læſit opus lacrymis ipſe poëta ſuum. Excuſat
Si quæ videbuntur caſu non dicta Latinè; lituras.
In quæ ſcribebat, barbara terra fuit.
Dicite, Lectores, ſi non grave, quà ſit eundum,
Quàſq; petam ſedes hoſpes in urbe liber.

Hæc ubi sum furtim linguâ titubante locutus,
Qui mihi monstraret, vix fuit unus, iter.
Dii tibi dent, nostro quod non tribuëre poëtæ,
Molliter in patriâ vivere posse tuâ.
Duc agè, namq; sequar, quamvis terráq; mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
Paruit; & ducens, Hæc sunt fora Cæsaris, inquit:
Vis sacra. *Hæc est à sacris quæ via nomen habet.*
Hic locus est Vestæ, qui Palladа servat & ignem:
* Hic. ** Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.*
Porta Palatina. *Inde petens dextram, Porta est, ait, ista Palati:*
Hic sator; hoc primum condita Roma loco est.
Singula dum miror, video fulgentibus armis
Conspicuos postes tectáq; digna Deo:
Et Jovis hæc, dixi, domus est: quod ut esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat.
Cujus ut accepi Dominum, Non fallimur, inquam:
Et magni verum est hanc Jovis esse domum:
Laurus triumphalis. *Cur tamen appositâ velatur janua lauro?*
Civica corona, de qua Gell. *Cingit & angustas arbor opaca fores?*
An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata Deo est?
Ipsáne quod festa est? an quod facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
Utq; viret semper laurus nec fronde caducâ
Carpitur; æternum sic habet illa decus.
* Causa superpositæ. ** Causaq; suppositæ, scripto testante, coronæ,*
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice servatis unum, pater optime, civem,
Qui procul extremo pulsus in orbe latet:
In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum! vereórq; locum, vereórq; potentem:
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Aspicis exangui chartam pallere colore?
Aspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunq; precor, nostro placata parenti,
Iisdem sub dominis aspiciare domus.
Inde timore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa Dei:

Signa

Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
Bellides, & stricto stat ferus ense pater.
Quæq; viri docto veteres fecêre novique
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres, exceptis scilicet illis,
Quos suus optaret non genuisse parens.
Quærentem frustrà custos è sedibus illis
Præpositus sancto jussit abire loco.
Altera templa peto vicino juncta theatro;
Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat;
Et patimur nati, quam tulit ipse, fugam.
Forsitan & nobis olim minus asper & illi
Evictus longo tempore Cæsar erit. (da est)
Dii, precor, atq; adeò (neq; enim mihi turba rogan-
Cæsar ades voto maxime Dive meo.
Interea quoniam statio mihi publica clausa est,
Privato liceat delituisse loco.
Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsa
Sumite plebeiæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

Queritur se in exilium missum.

ERgò erat in satis Scythiam quoq; visere nostri?
Quæq; Lycaonio terra sub axe jacet?
Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
Docta sacerdoti turba tulistis opem:
Nec mihi quòd lusi vero sine crimine prodest;
*Quódq; magis * Musa est vita jocosa mea:*
Plurima sed pelago terráq; pericula passum
Udus ab assiduo frigore Pontus habet:
Quiq; fugax rerum, securáq; in otia natus,
Mollis, & impatiens antè laboris eram;
Ultima nunc patior, nec me mare portibus orbum
Perdere, diversæ nec potuêre viæ.
Officiátq; malis animus: nam corpus ab illo
Accepit vires, vixq; ferenda tulit.

* Vita Musa jocosa mea est. Jocosa Musa Nasoni exilium peperit.

Dum tamen & ventis dubius jactabar, & undis,
Fallebat curas ægráq; corda labor.
Ut via finita est, & opus requievit eundi,
Et pœnæ tellus est mihi tacta meæ;
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, quàm verna de nive manat aqua.
Roma, domúsq; subit, desideriúmq; locorum,
Quicquid & amissa restat in urbe mei.
Hei mihi, quòd toties nostri pulsata sepulchri
Janua, sed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi? totiésq; minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dii, quos experior nimiùm constanter iniquos;
Participes iræ quos Deus unus habet;
Extimulate, precor, cessantia fata, meiq;
Interitûs clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

Ad Uxorem, quòd æger fuerit.

*Hæc mea si * conjux miraris epistola quare*
Alterius digitis scripta sit, æger eram:
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertúsq; meæ penè salutis eram.
Quem mihi tunc animum dira in regione jacenti
Inter Sauromatas esse Getásq; putas?
Non cœlum pátior, nec aquis assuevimus istis,
Terráq; nescio quo non placet ista modo:
Non domus apta satis; non hic cibus utilis ægro;
Nullus Apollineâ qui levet arte malum est:
Non, qui soletur; non, qui labentia tardè
Tempora narrando fallat, amicus adest.
Lassus in extremis jaceo populisq; locisq;
Et subit affecto nunc mihi quicquid abest.
Omnia cùm subeant, vincis tamen omnia conjux:
Et plus in nostro pectore parte tenes.
Te loquor absentem, te vox mea nominat unam:
Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.
Quinetiam sic me dicunt aliena locatum,
Ut foret amentis nomen amore tuum:

* Casu. Æger Ovidius.

* Talia Scythas decent.

Si

Si jam deficiam, suppressáq; lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
Nuntiet huc aliquis dominam venisse, resurgam;
Spésq; tui nobis causa vigoris erit.
Dumq; ego sum vitæ dubius, tu forsitan istic
Jucundum, nostrî nescia, tempus agis.
Non agis affirmo, liquet hoc, charissima nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
Si tamen implevit mea sors quos debuit annos,
Et mihi vivendi tam cito finis adest:
Quantum erat, ô magni, perituro parcite, divi, In Patriâ sepeliri.
Ut saltem patriâ contumularer humo?
Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset,
Vel * præcessisset mors properata fugam. * Præcepisset.
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
Exul ut occiderem nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipso tristia fata loco?
Nec mea consueto languescent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat ullus erit?
Nec dominæ lacrymis in nostra cadentibus ora,
Accedent animæ tempora parva meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Labentes oculos condet amica manus? Claudere oculos mortuo.
Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulcri
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ubi audieris, totâ turbabere mente?
Et feries pavidâ pectora fide manu?
Ecquid, in has frustra tendens tua brachia partes,
Clamabis miseri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos:
Non tibi nunc primùm, lux mea raptus ero.
Cùm patriam amisi, tunc me periisse putato: Exilium vera mors est.
Et prior & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc si fortè potes (sed non potes) optima conjux,
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:
Ad mala jampridem non rude pectus habes.
Atq; utinam pereant animæ cum corpore nostræ,
Effugiátq; avidos pars mea nulla rogos,

Nam

Pythagoras animam immortalem affirmat.

Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis:
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Perq; feros manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna,
Sic ego non etiam mortuus, exul ero.
Non vetat hoc quisquam: fratrem Thebana peremptum
Supposuit tumulo, rege vetante, soror,
Atq; ea cum foliis & amomo pulvere misce;
Inq; suburbano condita crede solo.
Quosq; legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis:

Epitaphium Ovidii.

Hîc ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poeta meo.
At tibi, qui transis, ne sit grave (quisquis amasti)
Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: etenim majora libelli,
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuêre, daturos
Nomen, & auctori tempora longa suo.

Serta sepulcro apponere.

Tu tamen extincto feralia munera ferto;
Déq; tuis lacrymis humida serta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis,
Sentiet officium mœsta favilla pium.
Scribere plura libet: sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires siccáq; lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod tibi qui mittit, non habet ille, vale.

ELEGIA IV.

Ad Amicum, ut magnorum virorum consuetudinem fugiat.

O Mihi chare quidem semper sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuêre meæ:
Usibus edocto si quicquam credis amico:

* Non prosit potius si quis obesse potest.

Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
Vive tibi, quantúmq; potes præclustria vita:
Sævum præclustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam soli possunt prodesse potentes,
** Non prosunt: potius plurimum obesse solent.*

Effugit

Effugit hybernas demissa antenna procellas:
Latáq; plus parvis vela timoris habent. Summa fugienda
Aspicis ut summâ cortex levis innatet undâ,
Cum grave nexa simul retia mergat onus.
His ego si monitor, monitus prius ipse fuissem,
In quæ debebam forsitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano (vix hoc tamen evenit ipsum)
Sic cadit, ut tactâ surgere possit humo.
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto, Elpenor.
Occurrit regi flebilis umbra suo!
Quid fuit ut tutas agitaret Dædalus alas? Dædalus.
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quòd hic alitè, demissius ille volabat:
Nam pennas ambo non habuêre suas.
Crede mihi, bene qui latuit bene vixit: & in- Bene latere bene
Fortunam debet quisq; manere suam. (tra est vivere.
Non foret Eumedes orbus, si filius ejus
Stultus Achilleos non adamâsset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore natas,
Cepisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoq; formida nimium sublimia semper:
Propositique, precor, contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium percurrere vitæ
Dignus es, & fato candidiore frui.
Quod pro te ut voveam, mihi pietate mereris,
Hæsuráq; mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrymas super ora cadentes,
*Tempore quas uno fidáq; verba, *dabas.* * Bibi.
Nunc quoq; submotum studio defendis amicum;
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive sine invidia, mollésq; inglorius annos.
Exige; amicitias & tibi junge pares.
Nasonísq; tui, quod adhuc non exulat, unum Amicitiæ pares affectandæ.
Nomen amo; Scythicus cætera Pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymanthidos ursæ
Me tenet, astricto terra perusta gelu.

Bosphorus

Bosphorus & Tanais superant, Scythiæq; paludes,
Vixq; satis noti nomina pauca loci.
Ulterius nihil est, nisi non habitabile frigus:
Heu! quàm vicina est ultima terra mihi!
At longè patria est, longè est charissima conjux:
Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
Si tamen hæc absunt, ut, quæ contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma locorum;
Succedúntq; suis singula facta locis.
Conjugis ante oculos, sicut præsentis imago est;
Illa meos casus aggravat, illa levat. (amorem,
Aggravat hæc, quòd abest: levat* hæc, quod præstat*
Impositúmq; sibi firma tuetur onus.
Vos quoq; pectoribus nostris hærètis amici,
Dicere quos cupio nomine quemq; suo:
Sed timor officium cautus compescit; & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Antè volebatis, gratiq; erat instar amoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps intra mea pectora quem-
Alloquar: & nulli causa timoris ero. (que
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occultè si quis amavit, amet.
Scite tamen, quamvis longâ regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
Et quà quisq; potest, ora mala nostra levate;
Fidam projecto neve negate manum.
Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

* Hoc.
* Hoc.

Amicorum nomina cur non inserat.

*Quemq; pro unumquemque.

ELEGIA V.

Ad Charum Amicum.

Usus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægrè possis dissimulare fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus esses,
Nave meâ vento forlan eunte suo.
*Ut cecidi cunctis; * metu fugere ruinam,*
Versáq; amicitiæ terga dedêre meæ:

* Meam.

Ausus

Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domûs.
Idq; recens præstas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo tréve mihi.
Vidi ego confusos vultus, visosque notavi,
Osq; madens fletu, pallidiúsq; meo:
Et lacrymas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.
Brachiáq; excepi * *presso pendentia collo,*
Et singultatis oscula mista sonis.
Sum quoque, Chare, tuis defensus viribus absens:
Scis Charum veri nominis esse locum.
Multáq; præterea manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi posse tuos tribuant defendere semper,
Quos in materia prosperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile est quærere) quæris, agam;
Spe trahor exiguâ quam tu mihi demere noli,
Tristia leniri numina posse Dei.
Seu temerè expecto, sive hoc contingere fas est,
Tu mihi, quod cupio fas, precor, esse proba.
Quæq; tibi est linguæ facundia, confer in illud:
Ut doceas votum posse valere meum.
Quò quisq; est major, magis est placabilis iræ:
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrâsse leoni:
Pugna suum finem, cùm jacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus ursi,
Et quæcunq; minor nobilitate fera est.
Majus apud Trojam forti quid habemus Achille?
Dardanii lacrymas non tulit ille senis.
Quæ ducis Æmathii fuerit clementia, Porus,
Præclariq; docent funeris exequiæ.
Néve hominum referam flexas ad mitius iras;
Junonis gener est, qui prius hostis erat.
Deniq; non possum nullam sperare salutem,
Cùm non sit pœnæ causa cruenta meæ.
Non mihi quærenti pessundare cuncta petitum
Cæsareum caput est, qui caput orbis erat.

* Mœsto.

Spes.

Generosissimus quisque ad iracundiam minùs est propensus.

Porus.

Non

Non aliquid dixi, violentáve lingua locuta est;
Lapsáve sunt nimio verba profana mero:
Oculi Nasonis in crimine. *Inscia quòd crimen viderunt lumina, plector;*
Peccatúmque oculos est habuisse meum.
Non equidem totam possum defendere culpam,
Sed partem nostri criminis error habet.
Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi Solis prænuntius ortus
Adferat admisso Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiarissime usus est.

FOedus amicitiæ non vis, charissime, nostræ,
Nec, si fortè velis, dissimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me totâ junctior urbe fuit.
Isq; erat usq; adeo populo testatus, ut esset
Penè magis quàm tu, quámq; ego, notus amor;
Quíq; est in charis animi tibi candor amicis,
Cognitus est illi, quem colis ipse, viro.
Consiliorum communicatio signum erat veræ amicitiæ. *Nil ità celabas, ut non ego conscius essem;*
Pectoribúsque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam, secretì quicquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras.
Id quoque si scisses, salvo fruerère sodali,
Consiliòque forem sospes, amice, tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant,
Omnè bonæ claudunt utilitatis iter.
Sive malum potuì tamen hoc vitare cavendo;
Seu ratio fatum vincere nulla valet:
Tu tamen, ô nobis usu junctissime longo,
Pars desiderii maxima penè mei,
Sis memor; & si quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare rogo,
Numinis ut læsi fiat mansuetior ira;
Mutatòque minor sit mea pœna loco:
Idque ità, si nullum scelus est in pectore nostro,
Principiúmque mei criminis error habet.

Nec

Nec breve nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere, caſu
Lumina ſuneſti conſcia facta mali: Lumina
Meúſque reformidat, veluti ſua vulnera, tempus Naſonis.
Illud, & admonitu ſit novus ipſe dolor.
Et quæcunq; adeò poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cæcâ candida nocte decet.
Nil igitur referam, niſi me peccâſſe (ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi)
Stultitiámq; meum crimen debere vocari,
Nomina ſi factis reddere vera velis. Stultitiam
Quâ ſi non ità ſunt, alium, quo longiùs abſim, non cri-
Quære (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum. men.

ELEGIA VII.

Mandat epiſtolæ, ut Perillam adeat.

VAde ſalutatum ſubito perarata Perillam
Littera, ſermonis fida miniſtra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre ſedentem,
Aut inter libros, Pieridáſque ſuas.
Quicquid aget, cùm te ſcierit veniſſe, relinquet:
Nec mora; quid venias, quidve, requiret, agam.
Vivere me dices: ſed ſic, ut vivere nolim;
Nec mala tam longâ noſtra levata morâ:
Et tamen ad Muſas, quamvis nocuêre, reverti,
Altáque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoque dic ſtudiis communibus ecquid inhæres?
Doctáque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos, Perillæ
Et raras dotes, ingenióq; dedit: Ingenium.
Hoc ego Pegaſidas deduxi primus ad undas,
Nè malè facundæ vena periret aquæ.
Primus id adſpexi teneris in virginis annis;
Utq; pater natæ, dúxque, comésque fui.
Tunc quoque (ſed forſan noſtrum delevit amorem
Tempus) eram nimio junctus amore tibi.
Ergò ſi remanent ignes tibi pectoris iidem,
Sola tuum vates Lesbia vincit opus.
Sed vereor nè nunc mea te fortuna retardet,
Póſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.

Dum

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam,
Sæpe tui judex, sæpe Magister eram.
Aut ego præbebam factis modò versibus aures:
Aut, ubi cessâràs, causa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
Tu quoq; sis pœnæ * *facta ruina meæ.*
Pone Perilla metum: tantummodo fœmina nulla,
Neve vir à scriptis discat amare tuis.
Ergò desidiæ removè doctissima causas;
Inq; bonas artes, & tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis;
Rugáq; in antiquâ fronte senilis erit:
Injiciétq; manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Cúmq; aliquis dicit, Fuit hæc formosa, dolebis,
Et speculum mendax esse querere tuum.
Sunt & opes modicæ; cùm sis dignissima magnis:
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat & quodcunq; libet fortuna rapítque;
Irus & est subitò, qui modò Crœsus erat.
Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego, cùm patriâ caream, vobisq; domoque;
Raptâq; sint, adimi quæ potuere, mihi:
Ingenio tamen ipse meo comitorq; fruorq;
Cæsar in hoc potuit jùris habere nihil.
Quilibet hanc sævo vitam mihi finiat ense;
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dúmq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos quà potes usq; rogos.

Fata secuta.

Speculum mendax.

Irus, Crœsus.

Litteræ non possunt nobis adimi.

ELEGIA VIII.

Patriam & suos videre desiderat.

NUnc ego Triptolemi cuperem conscendere currus,
Misit in ignotam qui rude semen humum.
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ.

Nunc

Nunc ego jactandas optarem sumere pennas,
Sive tuas Persen, Dædale sive tuas;
Ut tenerâ nostris cedente volatibus aurâ,
Aspicerem patriæ dulce repentè solum,
Desertæq; domûs vultus, memoresq; sodales,
Charáq; præcipuè conjugis ora meæ.
Stulte, quid hæc frustrà votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fértq; feretq; dies;
Si semel optandum est, Augusti numen adora:
*Et, quem * sensisti, ritè precare Deum.* * Lesisti.
Ille tibi pennásq; potest currúsq; volucres
Tradere: det reditum, protinus ales eris.
Si precer hæc (neq; enim possem majora precári)
Nè mea sint timeo vota modesta parùm.
Forsitan hoc olim, cum jam satiaverit iram,
Tunc quoq; sollicitâ mente, rogandus erit.
Quod minus interea est (instar mihi muneris ampli)
Ex his me jubeat quo libet ire locis: Macies Ovidii ex alieno cœlo.
Nec cœlum, nec aquæ faciant, nec terra nec auræ:
Hei mihi! perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,
Sive mei causa est in regione mali;
Ut tetigi Pontum, vexant insomnia, vixq;
Ossa tegit macies, nec juvat ora cibus:
Quíq; per autumnum percussis frigore primo
Est color in foliis, quæ nova læsit hyems;
Is mea membra tenet; nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli causa doloris abest.
Nec melius valeo, quàm corpore, mente, sed ægra est
Utraq; pars æquè; binaq; damna fero.
Hæret & ante oculos (veluti spectabile corpus)
Astans fortunæ forma videnda meæ.
Cúmq; locos, moresq; hominum, cultúsq; sonósq;
Cernimus, & quid sim, quid fuerimq; subit;
Tantus amor necis est, querar ut de Cæsaris ira,
Quòd non offensas vindicet ense suas.
At quoniam semel est odio civiliter usus;
Mutato levior fit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Unde Tomos dictus.

HIc quoq; sunt * urbes Graiæ (quis credere posset ?)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ.
Huc quoq; Mileto missi venêre coloni,
Inq; Getis Graias constituêre domos.
Sed vetus huic nomen, positâq; antiquius urbe,
Constat ab Absyrti cæde fuisse, loco.
Nam rate (quæ curâ pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas;)
Impia desertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuisse vadis:
Quem procul ut vidit tumulo * speculator ab alto,
Hospes, ait, nosco Colchide vela dari.
Dum trepidant Minyæ, dum solvitur aggere funis,
Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
Conscia percussit meritorum pectora Colchis
Ausâ atq; usurâ multa nefanda manu:
Et, quanquam supereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergo ubi prospexit venientia vela; Tenemur,
Et pater est aliquâ fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dum versat in omnia vultus;
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cujus ut ablata est præsentia, Vincimus, inquit;
Hic mihi morte suâ causa salutis erit.
Protinus ignarè, nec quidquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat ense latus.
Atq; ità divellit, divulsâq; membra per agros
Dissipat in multis invenienda locis:
Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
Pallentésq; manus, sanguineúmq; caput:
Ut genitor luctúq; novo tardetur; & artus
Dum legit extinctos, triste retardet iter.
Indè Tomus dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

* Igitur Graiæ (quis crederet ?) urbes.

Medea.

* Spectator.

Tomos à sectione.

ELEGIA X.

Quibus cum gentibus vivat.

SI quis adhuc istîc meminit Nasonis adempti;
Et supereſt sine me nomen in urbe meum:

Sup-

Suppoſitum ſtellis nunquam tangentibus æquor,
Me ſciat in media vivere Barbaria. Aſperitas Scythiæ.
Sauromatæ cingunt fera gens, Beſſiq; Getæq;
Quàm non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Iſtro:
Ille ſuis liquidus bella repellit aquis.
At cùm triſtis hyems ſqualentia protulit ora;
Terráq; marmoreo eſt candida facta gelu:
*Dum patet & Boreas, & nix * jactata ſub Arcto:* * Injecta.
Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet, & jactam non ſol pluviæq; reſolvunt: Nix in cryſtallum.
Indurat Boreas, perpetuámq; facit.
Ergò ubi delicuit nondum prior, altera venit,
*Et ſolet in multis bima * jacere locis.* * Manere.
Tantáq; commoti vis eſt Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectáq; rapta ferat.
*Pellibus, & ſutis arcent malè frigora * bracchis;* * Braccis.
Oráq; de toto corpore ſola patent.
Sæpè ſonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu:
*Nudáq; conſiſtunt formam ſervantia * teſtæ* * Tecta.
Vina; hæc hauſta meri, ſed data fruſtrà bibunt.
Quid loquor, ut cuncti concreſcant frigore rivi?
Déq; lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipſe, papyrifero qui non anguſtior amne, Papyrifer Nilus.
Miſcetur vaſto multa per ora freto.
Cæruleos ventis latices durantibus Iſter
Congelat, & tectis in mare ſerpit aquis.
Quáq; rates ierant, pedibus nunc itur; & undas
Frigore concretas ungula pulſat equi.
Pérq; novos pontes ſubter labentibus undis,
Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boves.
Vix equidem credar: ſed cùm ſint præmia falſi Lucrum mendaces facit.
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie conſiſtere pontum,
Lubricáq; immotas teſta premebat aquas.
Nec vidiſſe ſat eſt; durum calcavimus æquor,
Undáq; non udo ſub pede ſumma fuit.
Si tibi tale fretum quondam Leandre fuiſſet,
Non foret anguſta mors tua crimen aquæ.

Cum neq; se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coërcet hyems.
Et quanquam Boreas jactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit:
Inclusæque gelu stabunt ut marmore puppes:
* Findere. *Nec poterit rigidas * scindere remus aquas:*
Vidimus in glacie pisces hærere ligatos;
Sed pars ex illis tum quoq; viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro
Invehitur celeri barbarus hostis equo:
Hostis equo pollens, longéq; volante sagittâ,
Parthus. *Vicinam latè depopulatur humum.*
Diffugiunt alii, nulliſq; tuentibus agros,
Incustoditæ diripiuntur opes:
Ruris opes parvæ, pecus, & stridentia plaustra;
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustrà rura laremq; suum:
Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis;
Nam volucri ferri tinctile virus inest.
Quæ nequeunt secum ferre aut abducere, perdunt;
* Flamma. *Et cremet insontes hostica * turba casas.*
Tum quoq; cùm pax est, tripidant formidine belli;
Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt,
Cessat iners rigido terra relicta situ. (hostem:
Scythia non habet vina. *Non hîc pampinea dulcis latet uva sub umbra;*
Nec cumulant altos fervida musta lacus.
Poma negat regio; nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hîc dominæ verba legenda suæ.
Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos;
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo tam latè pateat cùm maximus orbis,
Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Invehitur in maledicum.

SI quis es, insultes, qui casibus, improbe, nostris
Méque reum dempto fine cruentus agas;

Natus

Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo ſe tua porrigat ira,
Reſtat? quidve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, & inhoſpita littora Ponti,
Cùmq; truci Borea Mænalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metûs.
Utq; fugax avidis cervus deprenſus ab urſis;
Cinctáq; montanis ut pavet agna lupis:
Sic ego belligeris à gentibus undiq; ſeptus
Terreor, hoſte meum penè premente latus.
Utq; ſit exiguum pœnæ, quòd conjuge charâ,
Quòd patriâ careo, pignoribuſq; meis:
Ut mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram;
Nuda parùm nobis Cæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diſerta meos.
IN CAUSA facili cuivis licet eſſe diſerto:
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia, virtus:
** Quilibet ignavi præcipitata premunt.*
Non ſum, qui fueram; quid inanem proteris umbram?
Quid cinerem ſaxis buſtáq; noſtra petis? (bram?
Hector erat tunc cùm bello certabat; & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoq; quem noras olim, non eſſe memento;
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro:
*Quid ſimulacra ferox dictis * incendis amaris?*
Parce, precor, manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina; nil ſit in illis,
Quod magis errorem, quàm ſcelus eſſe, putes:
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exilióq; graves, exiliq; loco.
Carnifici fortuna poteſt mea flenda videri,
*Te tamen eſt uno judice * merſa parùm.*
Sævior es triſti Buſiride, ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quíq; bovem Siculo fertur donâſſe tyranno,
Et dictis artes conciliâſſe ſuas.

Natus è ſcopulis.

* Quamlibet.

Umbra vivi Naſonis.

* Inceſſis.

* Dura.

Munere in hoc usus rex est, sed imagine major;
Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicis à dextra latus hoc ad apertile tauri?
Hàc tibi, quem perdes, consiciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
Mugiet & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penses,
Da, precor, ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, Pœnæ mirande reperto,
Ipse tuum præsens imbue, dixit opus.
Nec mora; monstratis crudeliter ignibus ustus,
Exhibuit geminos ore gemente sonos.
* Scythiásque. *Quid mihi cum Siculis, inter * Scythicósq; Getásq;*
*Ad te (quisquis is es) nostra querela * venit.*
* Redit. *Utq; sitim nostro possis explere cruore,*
Quantáq; vis avido gaudia corde seras:
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus;
Te quoq; ut auditis posse dolere putem.
Crede mihi, si sit nobis collatus Ulysses,
Neptuni minor est, quàm Jovis, ira fuit.
Ergò quicunq; es, rescindere crimina noli:
Déq; gravi duras vulnere tolle manus.
Utq; meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere nostra fine.
Humanæ sortis mutabilitas. *Humanæq; memor sortis, quæ tollit eosdem*
Et premit incertas ipse verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
Est tibi de rebus maxima cura meis.
Non est quòd timeas: fortuna miserrima nostra est;
Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
Quod magis ut liqueat, néve hoc ego fingere credar,
Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilii locum.

FRigora jam Zephyri minuunt; annóq; peracto
* Longior antiquis. ** Tardior antiquis visa Mœotis hyems.*
Impositámq; sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Jam

Jam violas puerîq; legunt hilarésq; puellæ,
Ruráq; quæ nullo nata ſerente ferunt.
Pratáq; pubeſcunt variorum flore colorum: Pubeſcunt prata.
Indociliq; loquax gutture vernat avis.
Utq; malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, parváq; tecta facit:
Herbáq; quæ latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exerit è tepida molle cacumen hûmo:
Quóq; loco eſt vitis, de palmite gemma movetur;
Nam procul à Getico littore vitis abeſt.
Quóq; loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus;
Nam procul à Geticis finibus arbor abeſt.
Olia nunc iſtîc; junctiſq; ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula verba fori.
Luſus equis nunc eſt, levibus nunc luditur armis,
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
*Deſeſſos artus * tingere gaudet aquâ.* * Virgine tingit.
Scena viget, ſtudiiſq; favor diſtantibus ardet,
Cúmq; tribus reſonant terna theatra foris.
O quater, & quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdictâ cui licet urbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quæq; lacu duro non fodiantur aquæ.
Nec mare concreſcit glacie; nec ut antè per Iſtrum
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
Hoſpitáq; in Ponti littore puppis erit;
Sedulus occurram nautæ, dictáq; ſalute;
Quid veniat quæram, quiſve quibúſve locis.
Ille quidem (mirum) ni de regione propinqua,
Non niſi vicinas tutus arârat aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita tranſit,
Littora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Græcâ ſcierit, ſive ille Latinâ,
*Voce loqui, certè gratior * uſus erit.* * Hujus.
Fas quoq; ab ore freti, longæq; Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dediſſe Noto.
Quiſquis is eſt, memari rumorem voce referre,
Et fieri famæ párſq; gradúſq; poteſt:

Is precor auditos possit narrare triumphos
Cæsaris, & Latio reddita vota Jovi.
Germania rebellatrix *Teq; rebellatrix tandem Germania magni*
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
Hæc mihi qui referat, quæ non vidisse dolebo,
Ille meæ domui protinus hospes erit. (est ?
Hei mihi ! jamne domus Scythico Nasonis in orbe
Jámq; suum mihi dat pro lare pœna locum ?
Dii facite, ut Cæsar non hoc penetrale, domúmq;
Hospitium pœne sed velit esse meæ.

ELEGIA XIII.

— In natalem suum.

ECce supervacuus (quid enim fuit utile nasci ?)
Ad sua natalis tempora noster adest.
Dure quid ad miseros veniebas exulis annos ?
Debueras illis imposuisse modum.
Si tibi cura mei, vel si pudor ullus inesset,
Non ultra patriam me sequerere meam :
Quóq; loco primùm male sum tibi cognitus infans,
Illo tentâsses ultimus esse mihi.
Inq; relinquendo (quod idem fecêre sodales)
Tu quoq; dixisses tristis in urbe, Vale.
Quid tibi cum Ponto ? num te quoq; Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum ?
Scilicet expectas solitum tibi moris honorem ?
Pendeat ex humeris vestis ut alba meis ?
Fumida cingatur florentibus ara coronis ?
Libamina natalis diei. *Micáq; solenni thuris in igne sonet ?*
Libáq; dem pro te genitale notantia tempus ?
Concipiámq; bonas ore favente preces ?
Non ità sum positus, nec sunt ea tempora nobis,
Adventu possim lætus ut esse tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupresso
Convenit, & structis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia divos,
In tantis subeunt nec bona verba malis.
Si tamen est aliquod nobis hâc luce petendum,
In loca ni redeas amplius ista precor :

Dum

Dum me terrarum pars pènè noviſſima Ponti,
Euxinus falſo nomine dictus habet.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, ut librum tueatur ſuum.

CUltor & antiſtes doctorum ſancte virorum, Antiſtes
Quid facis, ingenio ſemper amice meo? doctorum.
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
Nunc quoq; nè videar totus abeſſe, caves?
* *Conſpicis exceptis ecquid mea carmine ſolis* * Colligis.
Artibus, artifici quæ nocuêre ſuo?
Immo ità fac, quæſo vatum ſtudioſe novorum,
Quáq; potes retine nomen in urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui domini pœnam non meruêre ſui?
Sæpe per extremas profugus pater exulat oras,
Urbe tamen natis exulis eſſe licet.
Palladis exemplo de me ſine matre creata Liber ſine
Carmina ſunt: ſtirps hæc progeniéſq; mea: matre.
Hanc tibi commendo: quæ quo magis orba parente
Hoc tibi tutori ſarcina major erit. (eſt,
Tres mihi ſunt nati, contagia noſtra ſecuti; De arte
Cætera fac curæ ſit tibi turba palám. amandi.
Sunt quoq; mutatæ ter quinque volumina formæ, Metamor-
Carmina de domini funere rapta ſui. phoſes.
Illud opus potuit, ſi non priùs ipſe periſſem,
Certius à ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora;
In populi quidquam ſi tamen ore * *meum eſt:* * Mei eſt.
Hoc quoq; neſcio quid noſtris oppone libellis,
Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunq; leget (ſi quis leget) æſtimet antè
Compoſitum quo ſit tempore, quóq; loco:
Æquus erit ſcriptis, quorum cognoverit eſſe
Exilium tempus, barbariémq; locum:
Inq; tot adverſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu. Ingenium
Ingenium fregêre meum mala; cujus & antè incommo-
Fons infœcundus, parváq; vena fuit. da fran-
Sed gunt.

Sed quæcunq; fuit, nullo exercente, refugit,
Et longo periit arida facta situ.
Non hîc librorum, per quos inviter alárque,
Copia; pro libris arcus & arma sonant.
Nullus in hac terra recitem cui carmina, cujus
Intellectuvis auribus utar, adest.
Nec quò secedam locus est; custodia muri.
Submovet infestos clausáq; porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum, nomenq; locumque:
Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
Dicere sæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt, dediciq; loqui.
*Threïcio * Geticôq; ferè circumsoner ore,*
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo nè sint immista Latinis,
Inq; meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcunq; legas veniâ dignere libellum,
Sortis & excusa conditione meæ.

* Scythicoq; ferè.

PUB. OVID. NASONIS

De Tristibus. Lib. IV.

ELEGIA I.

Excusat suos libros, si quid vitii habebunt.

SI qua meis fuerint (ut erunt) vitiosa libellis,
Excusata suo tempore lector habe.
Exul eram; requiésq; mihi, non fama petita est:
Mens intenta suis nè foret usq; malis.
Hoc est cur cantet vinctus quoq; compede fessor,
Indocili numero cùm grave mollit opus.
Cantat & innitens limosæ pronus arenæ,
*Adverso tardam qui * vehit amne ratem:*
Quiq; ferens pariter lentos ad pectora remos
In numerum pulsâ brachia versat aquâ.

* Trahit.

Fessus

Feſſus ut incubuit baculo, ſaxóq; reſedit
Paſtor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturq; labor.
*Fertur & adductâ * Lyrneſſidi triſtis Achilles,* * Briſeice.
Hæmoniâ curas attenuâſſe lyrâ. Achilles.
Cùm traheret ſylvas Orpheus & dura canendo Orpheus.
Saxa, bis amiſſâ conjuge mœſtus erat.
Me quoq; Muſa levat Ponti loca juſſa petentem;
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ.
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, barbariémq; timet.
Scit quoq; cùm perii, quis me deceperit error,
Et culpam in facto non ſcelus eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nunc æqua; quod obfuit antè,
Cùm mecum junctî criminis acta rea eſt.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
Sed nunc quid faciam? Vis me tenet ipſa ſacrorum,
Et carmen demens carmine læſus amo.
Sic nova Dulichio lotos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit. [illis;
*Sentit amans ſua damna * ferens; tamen hæret in* * Fere.
Materiam culpæ perſequiturq; ſuæ.
Nos quoq; delectant, quamvis nocuêre, libelli:
Quódq; mihi telum vulnera fecit amo.
Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis caſûs immemorémq; facit.
Utq; ſuum Bacchis non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet Idæis exululata jugis:
Sic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo, Furor Poeticus.
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
Ille nec iratos ſentit habere Deos.
Utq; ſoporiferæ biberem ſi pocula Lethes;
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt.
Jure deas igitur veneror mala noſtra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fugæ;

Et

Et partim pelago, partim vestigia terrâ,
Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sunt pretor hæ saltem faciles mihi: námq; deorum
Cæsare cum magno cætera turba facit;
Méq; tot adversis cumulat, quod littus arenas,
Quótq; fretum pisces, ováq; pisces habet.
Vere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per autumnum, frigoribúsq; nives:
Quàm mala, quæ patior toto jactatus in orbe,
Dum miser Euxini littora sæva peto.
Nec tamen ut veni, levior fortuna malorum est;
Huc quoq; sunt nostras fata secuta vias.
Hîc quoq; cognosco natalis stamina nostri,
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utq; neq; insidias, capitisq; pericula narrem,
Vera quidem vidi, sed graviora fide.
Vivere quàm miserum est inter Bessosq; Getásq;
Illum, qui populi semper in ore fuit!
Getarum provincia impacata. *Quàm miserum est portâ vitam muróq; tueri,*
Vixq; sibi tutum viribus esse loci!
Aspera militiæ juvenis certamina fugi;
*Novimus. *Nec nisi lusurâ * movimus arma manu.*
Nunc senior gladióq; latus, scutóq; sinistram,
Canitiem galeæ subjicióq; meam:
Nam dedi te specula custos ubi signa tumultus,
Induimus trepidâ protinus arma manu.
Hostis habens arcum, imbutáq; tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia lustrat equo.
Utq; rapax pecudem, quæ se non texit ovili,
*Refértq; * Per fata, per sylvas ferq; * trahitq; lupus:*
Sic, si quem nondum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis, habet:
Aut sequitur captus, conjectáq; vincula collo
Accipit; aut telo virus habente perit.
Hîc ego sollicitæ jaceo novus incola sedis;
Heu nimium fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros antiquáq; sacra reverti
Sustinet in tantis hospita Musa malis. (nec qui
*Sed néq; cui * referam quisquam est mea carmina;*
Auribus accipiat verba latina suis.

Ipse

Ipſe mihi (quid enim faciam) ſcribóq; legóq;
Tutáq; judicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi; Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta, Getæq; legent?
Sæpe etiam lacrymæ ſunt me ſcribente profuſæ,
Humidáq; eſt fletu littera facta meo.
*Corq; vetuſta meum tanquam nova vulnera * ſentit;* * Norit.
Inq; ſinum mœſtæ labitur imber aquæ.
Dum vice mutatâ qui ſim fuerimq; recordor,
Et tulerit me quò caſus, & unde ſubit:
Sæpe manus demens ſtudiis irata, ſibiq;
*Miſit in arſuros carmina noſtra * rogos.* * Focos.
Atq; ea de multis quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoq; nos meliùs, quàm ſunt mea tempora, car-
Interdicta mihi conſule Roma boni. (men

ELEGIA II.

Dolet non intereſſe triumpho de victa Germania.

JAm fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis, Fera Germania.
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu.
Altáq; velantur fortaſſe Palatia ſertis:
Thuráq; in igne ſonant, inficiúntq; diem.
Candidáq; adductâ collum percuſſa ſecuri
*Victima purpureo ſanguine * pulſat humum.* * Tingit.
Donáq; amicorum templis promiſſa Deorum
Reddere victores Cæſar utérq; parant:
Et qui Cæſario juvenes ſub nomine creſcunt,
Perpetuò terras ut domus illa rogat.
Cúmq; bonis nuribus pro ſoſpite Livia nato.
Munera dat meritis, ſæpe datura, Deis:
Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetuâ ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cúmq; pia lætatur plebe Senatus,
Parváq; cujus eram pars ego nuper, Eques. Ovidius equeſtri ordine.
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt;
Famáq; tam longè non niſi parva venit.
Ergò omnis populus poterit ſpectare triumphos,
Cúmq; ducum titulis oppida capta leget:

Vincláq;

Vincláq; captivâ reges cervice ferentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore versos;
Terribiles aliis, immemoresq; sui:
Quorum pars causas, & res, & nomina quæret;
Pars referet, quamvis noverit illa parùm.
Sidonium ostrum. *Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro,*
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
Non tristi vultu, cùm tulit arma, fuit:
Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
* Dedit. *Hortator pugnæ, consiliúmq; * fuit.*
Perfidus hîc nostros illusit fraude locorum,
Squalida prolixis qui tegit ora comis.
Ille, qui sequitur, dicunt mactata ministro
Sæpè recusanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Drusus Germanicus. *Drusus in his meruit quondam cognomina terris,*
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hîc fractis viridi malè tectus ab ulvâ,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis,
Et ducis invicti sub pede mœsta sedet.
Colláq; Romanæ præbens animosa securi,
Vincula fert illâ, quâ tulit arma, manu.
Hos super in curru Cæsar victore vehêris
Purpureus, populi ritè per ora tui.
Quóq; ibis, manibus circumplaudêre tuorum,
Undiq; jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbeâ lauro cingentur; Ióq;
Miles, Iö magnâ voce, Triumphe, canet.
* Calentes. *Ipse sono plausúq; simul fremitúq; * canentes,*
Quadrijugis cernes sæpè resistere equos.
Indè petes arcem, & delubra faventia votis;
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
Hâc ego summotus quâ possum mente videbo;
Erepti nobis jus habet illa loci:
Illa per immensas spatiatur libera terras;
In cœlum celeri pervenit illa viâ;

Illa

Illa meos oculos mediam deducit in Urbem;
Immanes tanti nec ſinit eſſe boni.
Inveniétq; animus, quà currus ſpectet eburnos: Currus eburneus triumphalis.
Sic certè in patriâ per breve tempus ero.
Vera tamen populus capiet ſpectacula fœlix;
Lætáq; erit præſens cum duce turba ſuo.
At mihi fingenti tantùm longéque remoto
*Auribus hic fructus * percipiendus erit.* * Præcipiendus.
Atq; procul Latio diverſum miſſus in orbem
Qui narret cupido, vix erit, iſta mihi.
Is quoq; jam ſerum referet, veterémq; triumphum:
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
Illa dies veniet, mea quâ lugubria ponam;
Cauſáq; privatâ publica major erit.

ELEGIA III.

Alloquitur utramq; Urſam.

MAgna minórq; feræ, quarum regis altera Graias,
Altera Sidonias, utráq; ſicca, rates;
Omnia cùm ſummo poſitæ videatis in axe,
Et maris occiduas non ſubeatis aquas:
Ætheriámq; ſuis cingens amplexibus arcem
Veſter ab intactâ circulus extet humo:
Aſpicite illa, precor, quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades tranſiluiſſe Remus.
Inq; meam nitidos dominam convertite vultus,
Sitq; memor noſtrî, necne, referte mihi. [ro?
*Hei mihi! cur * nimium quæ ſunt manifeſta requi-* * Timui?
Cur labat ambiguo ſpes mea miſta metu?
Crede quod eſt, quod vis, ac deſine tuta vereri;
Déq; fide certâ ſit tibi certa fides:
Quódque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ
Non mentiturâ tu tibi voce refer:
Eſſe tui memorem, de quâ tibi maxima cura eſt;
Quódq; poteſt, ſecum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præſentis inhæret;
Téq; remota procul, ſi modò vivit, amat.
Ecquid, ut incubuit juſto mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore ſomnus abit?

Tunc

Tunc ſubeunt curæ, dum te lectúſq; locúſq;
Tangit? & oblitam non ſinit eſſe mei?
Et veniunt æſtus, & nox immenſa videtur?
Feſtáq; jactati corporis oſſa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant;
Détq; tuus mæſti ſigna doloris amor:
*Nec cruciere minùs, quàm cum Thebana * cruentum*
Hectora Theſſalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipſe precer dubito, nec dicere poſſum
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es, indignor; quod ſim tibi cauſa doloris:
*Non es; ut amiſſo conjuge digna * fores.*
Tu verò tua damna dole, mitiſſima conjux;
Tempus & à noſtris exige triſte malis.
Fléq; meos caſus: EST quædam flere voluptas:
EXPLETUR lacrymis egeritúrq; dolor.
Atq; utinam lugenda tibi non vita, ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta meâ.
Spiritus hic per te patrias exîſſet in auras:
Sparſiſſent lacrymæ corpora noſtra piæ:
Supremóq; die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui:
Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet ævito:
Tactáq; naſcenti corpus haberet humus:
*Deniq; * ut & vivi ſine crimine, mortuus eſſem;*
Nec mea ſupplicio vita pudenda foret.
Me miſerum! ſi tu, cùm diceris exulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor.
Me miſerum! ſi turpe putas mihi nupta videri:
Me miſerum! ſi te jam pudet eſſe meam.
Tempus ubi eſt illud, quo te jactare ſolebas
*Conjuge? nec nomen diſſimulare * meum?*
Tempus ubi eſt, quo te, (niſi non vis iſta referri)
Et dici (memini) juvit, & eſſe meam?
Utq; probâ dignum eſt, omni tibi dote placebam:
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres (ità res tibi magna videbar)
Quémve tuum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoq; nè pudeat, quod ſis mihi nupta; tuúſq;
Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor.

Cum

* Peremptum.

Flere nonnunquam voluptas:

* Fleas.

* Dum vixi.

* Viri. Naſo ab uxore amatus.

Cùm cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
Non legis Evadnen erubuisse viro.
Nec quia rex mundi compescuit ignibus ignes,
Ipse suis Phaëton inficiandus eras:
Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
Quòd precibus periit ambitiosa suis.
Nec tibi, quod sævis ego sum Jovis ignibus ictus;
*Purpureus molli fiat in ore * pudor.* * Rubor.
Sed magis in nostrî curam consurge tuendi;
Exemplúmq; mihi conjugis esto bonæ:
Materiámq; tuis tristem virtutibus imple;
ARDUA per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis nôsset, felix si Troja fuisset?
PUBLICA virtutis per mala facta via est. Casus infelices nonnunquam illustrant nos.
Ars tua, Typhe jacet, si non sit in æquore fluctus:
*Si valeant homines, ars tua, Phœbe, * jacet.* * Vacet.
Quæ latet, inq; bonis cessat non cognita rebus,
APPARET virtus, arguiturq; malis.
Dat tibi nostra locum tituli fortuna, capútq;
*Conspicuum pietas * quà tua tollat, habet.* * Quo.
Utere temporibus, quorum nunc munere freta es;
*Et patet in laudes area * lata tuas.* * Magna.

ELEGIA IV.

Ad amicum, pro cujus nomine signa ponit.

*O Qui nominibus cùm sis generosus * avorum,* * Avitis.
Ex operas morum nobilitate genus:
Cujus inèst animo patrii candoris imago;
Non careat nervis candor ut iste suis:
Cujus in ingenio est patriæ facundia linguæ,
Quâ prior in Latio non fuit ulla foro:
Quod minimè volui, positis pro nomine signis Signa pro nomine.
Dictus es; ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccavi, tua te bona cognita perdunt;
Si quod es appares, culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum,
Principe tam justo, posse nocere puto.
Ipse pater patriæ (quid enim civilius illo?)
Sustinet in nostro carmine sæpe legi.

Nec prohibere potest, quia res est publica, Cæsar,
Et de communi pars quoq; nostra bono est.
Jupiter ingeniis præbet sua numina vatum,
Séq; celebrari quolibet ore sinit.
Causa tua exemplo superorum tuta duorum est,
Quorum hic aspicitur, creditur ille Deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrii littera nostra tui.
Nec nova, quòd tecum loquor, est injuria nostra,
Incolumis cum quo sæpè locutus eram;
Quò vereare minùs, nè sim tibi crimen amicus;
Invidiam, si qua est, author habere potest.
Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis
* Certè. *(Hoc * saltem noli dissimulare) pater:*
Ingeniúmq; meum (potes hoc meminisse) probabat
Plus etiam quàm, me judice dignus eram.
Déq; meis illo referebat versibus ore,
* Altæ. *In quo pars * magnæ nobilitatis erat.*
Non igitur tibi nunc, quòd me domus ista recepit,
Sed priùs auctori sunt data verba tuo.
Nec data sunt (mihi crede) tamen: sed in omnibus
Ultima si demas, vita tuenda mea est. [actis,
Hanc quoq; quâ perii culpam scelus esse negabis,
Si tanti series fit tibi nota mali.
Timor & error Ovidii pro crimine. *Aut timor, aut error: nobis priùs obfuit error;*
Ah! sine me fati non meminisse mei,
Néve retractando nondum coeuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipsa quies.
Ergò ut jure damus pœnas, sic obfuit omne
Peccato facinus consiliúmq; meo.
Idq; Deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est;
Nec mihi detractas, possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam, vivat modo, finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio jubeat discedere; si non
Nostra verecundo vota pudore carent.
* Quietius. *Mitius exilium, pauloq; * propinquius oro;*
Quíq; sit à sævo longius hoste locum.
Tantáq; in Augusto est clementia, si quis ab illo
Hæc peteret pro me, forsitan ille daret.

Frigida

Frigida me cohibent Euxini littora Ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neque jactantur moderatis æquora ventis;
Nec placidos portus hospita navis habet.
Sunt circà gentes quæ prædam sanguine quærunt:
Nec minùs infidâ terra timetur aquâ.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
*Pænè sub ejusdem * sideris igne jacent.*
Nec procul à nobis locus est, ubi Taurica dirâ
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ.
Hæc prius (ut memorant) non invidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis regna Thoantis erant.
Hîc pro suppositâ virgo Pelopeia cerva,
Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ.
Quò postquam, dubium est pius an sceleratus, Ore-
Exactus furiis venerat ipse suis; [stes
Et comes exemplum veri Phocæus amoris:
Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
Protinus evincti tristem ducuntur ad aram,
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit il-
Alter ab alterius funere mœstus erat. [lum:
Et jam constiterat stricto mucrone sacerdos;
Cinxerat & Graias barbara vitta comas.
Cùm vice sermonis fratrem cognovit, & illi
*Pro nece complexus * Iphigeneia dedit.*
Læta Deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni penè ultima mundi,
Quam fugêre homines diique, propinqua mihi est.
At ; meam terram propè sunt funebria sacra;
Si modò Nasonis barbara terra sua est.
O utinam venti, quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & mea vela Deo!

Euxinus Pontus Axenus dictus ab antiquis.

* Frigoris axe.

Dianæ sacrificabatur humanis hostiis.

Oreſtes & Pylades par amicorum.

* Iphigenia.

ELEGIA V.

Ad amicum, cujus nomen tacet, nè noceat.

O Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Unica fortunis ara reperta meis:

Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil infusâ Pallade flamma solet:
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiúmq; rati:
Cujus eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me trahit impetus hujus,
Excidit (heu!) nomen quàm mihi penè tuum!
Tu tamen agnoscis, tactúsq; cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem,
Et raram famæ conciliare fidem.
Nè vocem grato vereor tibi carmine, néve
Intempestivus nominis obstet honor.
Quod licet & tutum est, Intra tua pectora gaude,
Méque tui memorem, téq; fuisse pium.
Utq; facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniat placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli servabile: si non
Qui mersit Stygia sublevet illud aquâ.
Téq; (quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ:
Sic tua processus habeat fortuna perennes;
Sic ope non egeas ipse, juvésq; tuos:
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat & vestro rara querela toro:
Diligat & semper socius te sanguinis illo,
Quo pius affectu Castora frater amat:
Sic juvenis similisq; tibi sit natus, & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
Sic socerum faciat tædâ te nata jugali;
Nec tardè juveni det tibi nomen avi.
** Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,*
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
*Et placido duros accipit ore * lupos.*
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum;
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæq; feri jussis obtemperat Inda magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.

Intempestivus honor qui obest.

* Alii habent hic principium Elegiæ sextæ.

* Lupi, unde & fræna lupa Hor. dixit.

Tempus omnia mitigat.

Elephas in India frequens.

Tempus

Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis :
Vixq; merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas,
Et nè sint tristi poma sapore facit.
*Hoc dentem tenuat terram * renovantis aratri ;* * Scindentis.
Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit :
Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras ;
Hoc minuit luctus, mœstáq; corda levat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
Præterquam curas attenuare meas.
Ut patriâ careo, bis frugibus area trita est ;
Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
Nec quæsita tamen spatio patientia longo est : Ovidius biennium exul.
Mensq; mali sensum nostra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga sæpè juvenci :
Et domitus fræno sæpè repugnat equus.
Tristior est etiam præsens ærumna priore :
Ut sit enim sibi par, crevit & aucta mora est.
Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerunt :
Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, gravant.
Est quoq; non minimum vires afferre recentes, Mala cognita magis molesta.
Nec præconsumptum temporis esse malis.
Fortior in fulvâ novus est luctator arenâ.
Quàm cui sunt tardâ brachia fessa morâ.
Integer est melior nitidus gladiator in armis,
Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modò facta procellas,
Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
Nos quoq; quæ ferimus, tulimus patientiùs antè
Quàm mala sunt longâ multiplicata die.
Credite, deficio ; nostróq; à corpore (quantum
Auguror) accedunt tempora parva malis.
Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat :
Vix habeo tenuem, quæ tegat ossa, cutem.
Corpore sed mens est ægro magis ægra, malique
In circumspectu stat sine fine sui.
Urbis abest facies, absunt mea cura sodales ;
Et, quâ nulla mihi charior, uxor abest. [rum :
*Vulgus adest Scythicum, *bracchatáq; turba Geta-* * Bracha-tá que.
Sic mala quæ video, non videóq; nocent.

Mors solatio est calamitosis.

Una tamen spes est, quæ me solatur in istis,
Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

ELEGIA VI.

Accusat amicum quòd ab eo litteras non acceperit.

* Frigora.

*BIs me Sol adiit gelidæ post * tempora brumæ,*
Bisq; suum tacto pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
Cur, quoties alicui chartæ sua vincula dempsi,
Illam speravi nomen habere tuum?
Dii faciant, ut sæpè tuâ sit epistola dextrâ
Scripta, sed è multis reddita nulla mihi!
Quod precor, esse liquet: credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes utero sub virginis, esse Chimæram,
A truce quæ flammis separat angue leam:
* Junctos.
*Quadrupedésq; hominis cum pectore pectora * vinctos,*
Tergeminúmq; virum, tergeminúmq; canem:
Gyges centimanus.
Sphingáq; & Harpyias, serpentiferósq; Gigantes,
Centimanúmq; Gygen, semibovémq; virum:
Hæc ego cuncta prius, quàm te, charissime, credam
Mutatum & curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me téq; viæq;
Flumináq; & campi, nec freta pauca jacent:
Mille potest causis, à te quæ littera sæpè
Missa sit, in nostras rara venire manus.
Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
Excusem nè te semper, amice mihi.

ELEGIA VII.

Queritur se jam senem exulare.

Senectus & canities.

JAm mea cygnêas imitantur tempora plumas;
Inficit & nigras alba senecta comas.
Jam subeunt annì fragiles; & inertior ætas;
Jámq; parùm firmo me mihi ferre grave est.

Nunc

Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu:
Quæq; meæ semper placuerunt otia menti
Carpere, & in studiis molliter esse meis:
*Et parvam celebrare domum *, patriosq; penates,*
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
*Inq; sinu dominæ, charisq; * sodalibus, inq;*
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ità Diis visum est, qui me terráq; mariq;
Actum Sarmaticis exposuêre locis.
In cava ducuntur quassæ navalia puppes,
Nè temere in mediis dissolüantur aquis.
Nè cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles, ut emeritis non est satis utilis armis,
Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares:
*Sic igitur tardâ vires * minuente senectâ,*
Me quoq; donari jam rude, tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum;
Nec siccam Getico fonte levare sitim:
Sed modo, quos habui, vacuos secedere in hortos;
Nunc hominum visu, rursus & Urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futurâ,
Optabam placidè vivere posse senex.
Fata repugnârunt; quæ, cùm mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora gravant.
Jámq; decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas pænè tenere videbar,
Curricula gravis est facta ruina meo:
Ergo illum demens in me sævire coëgi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
Ipsáq; delictis victa est clementia nostris,
Nec tamen errori vita negata meo est.
*Vita procul patriâ peragenda sub axe * Borêo est,*
Qua maris Euxini terra sinistra jacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonáq; diceret ipsa,
Esse videretur vanus uterq; locus.

* Veteréſq; Rura paterna Ovidii.

* Nepotibus.

Dissolüantur Pentasyllabum.

* Adimente. Rude donari. Ita & Hor. initio Serm. ad Mecæn.

Naso quinquagenarius exul.

* Boruſco.

Adamante alligare.

NIL adeò validum est, adamas licèt alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
NIL ità sublime est, supráq; pericula tendit,
Non sit ut inferius, suppositúmq; Deo.
Nam quanquam vitio pars est contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti nostris quoq; casibus este,
Æquantem superos emeruisse virum.

ELEGIA VIII.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

SI licet, & pateris, nomen facinúsq; tacebo,
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis.
Nostráq; vincetur lacrymis clementia seris;
Fac modò te pateat pœnituisse tui.
Fac modò te damnes, cupiásq; eradere vitæ
Tempora (si possis) Tæsiphonæa tuæ.
Sin minùs, & flagrant odio tua pectora nostro,
Induet infelix arma coacta dolor.

Longæ manus doctorum hominum.

Sim licèt extremum (sic ut sum) missus in orbem,
Nostra suas istinc porriget ira manus.
Omnia (sic nescis) Cæsar mihi jura reliquit;
Et sola est patriâ pœna carrere meâ.
Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo;
Sæpe Jovis telo quercus adusta viret.
Deniq; vindictæ si sit mihi nulla facultas,
Pierides vires & sua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longè submotus in oris,
Siccáq; sint oculis proxima signa meis;
Nostra per immensas ibunt præconia gentes;
Quòdq; querar, notum, quà patet orbis, erit.

* In.

*Ibit * ad occasum, quicquid dicetur, ab ortu;*
Testis & Hesperiæ vocis Eöus erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas;
Et gemitûs vox est magna futura mei.

Crimen posteritatis.

Nec tua te fontem tantummodo secula nôrint,
Perpetuæ crimen posteritatis eris.

Sumere cornua.

Jam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsi;
Nec mihi sumendi causa sit ulla velim.

Circus

Circus adhuc ceſſat; ſpargit tamen æther arenam
Taurus, & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoq; quàm volui plus eſt: ea Muſa receptus;
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum.

Receſſus: vel *receptus* antiq; pro *receptui*.

ELEGIA IX.

De ſeipſo ad poſteritatem.

ILle ego, qui fueram tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies diſtat ab urbe decem:
Editus hoc ego ſum; nec non (ut tempora nôris)
Cùm cecidit fato Conſul uterq; pari.
Si quid id eſt, uſq; à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo ſortunæ munere factus eques.
Nec ſtirps prima fui, genito ſum fratre creatus,
Qui tribus antè quater menſibus ortus erat;
Luciſer amborum natalibus adfuit idem;
Una celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt armigeræ feſtis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugnâ prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curáque parentis
Imus ad inſignes Urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo;
Fortia verboſi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cœleſtia ſacra placebant;
Inq; ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpè pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis; totóque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſuâ carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam ſcribere verſus erat.
Interea tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumpta mihique toga eſt.
Induitúrque humeris cum lato purpura clavo;
Et ſtudium nobis, quod fuit antè, manet.
Jámq; decem vitæ frater geminaverat annos,
Cùm perit, & cœpi parte carere mei.

Ovidius Sulmonenſis.

Eques Ovid.

Frater Ovid.

Ovidius natus ad carmina.

Laticlavus.

Cœpimus

Cœpimus & teneræ primos ætatis honores,
Triumvir Déq; viris quondam pars tribus una fui.
Ovidius. Curia restabat, clavi mensura coacta est;
Majus erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæq; fugax ambitionis eram.
Et petere Aönias suadebant tuta sorores
Otia, judicio semper amata meo.
Temporis illius colui foviq; poëtas;
Quótq; aderant vates, rebar adesse Deos.
Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo,
Macer. Quæq; nocet serpens, quæ juvat herba, Macer.
Propertius. Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
Jure sodalitii qui mihi junctus erat.
Battus. Ponticus Herõo, Battus quoq; clarus Iambo,
Dulcia convictûs membra fuêre mei.
Horatius Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
numerosus Dum ferit Ausoniâ carmina culta lyrâ.
Tibullus. Virgilium vidi tantùm: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedêre meæ:
Gallus. Successor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utq; ego majores, sic me coluêre minores;
Notáq; non tardè facta Thalia mea est.
Carmina cùm primùm populo juvenilia legi,
Barba resecta mihi bisve semelve fuit:
Moverat ingenium totam cantata per Urbem,
Corinna Ovidii. Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem scripsi, sed, quæ vitiosa putavi;
Emendaturus ignibus ipse dedi. [mavi
*Placitura. Tum quoque, cùm fugerem, quædam * nocitura cre-
Iratus studio, carminibúsq; meis.
Amator Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
Ovidius. Cor mihi, quódq; levis causa moveret, erat.
* Hoc. Cùm tamen * hic essem, minimóq; accenderer igne,
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Tres uxo- Pænè mihi puevo nec digna, nec utilis uxor
res Ovidii. Est data: quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi successit, quamvis sine crimine, conjux;
Non tamen in nostro firma futura toro.

Ultima

Ultima, quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
Filia me mea bis primâ fœcunda juventâ,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam complêrat genitor ſua fata; novémque Pater Ovidii mortuus.
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum
Ille ſuit matri proxima buſta tuli.
Felices ambo, tempeſtivéq; ſepulti;
Ante diem pœnæ quòd periêre meæ.
Me quoq; felicem, quòd non, viventibus illis,
Sum miſer; & de me quòd doluêre nihil:
Si tamen extinctis aliquid, niſi nomina, reſtat,
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos:
Fama, parentales, ſi vos mea contigit, umbræ,
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro;
Scite, precor, cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt: ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis, Canities Ovidii.
Venerat, antiquas miſcueratq; comas:
Póſtq; meos ortus Piſæâ vinctus olivâ,
Abſtulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi Principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimium quoq; nota ruinæ,
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitúmq; nefas, famulóſq; nocentes?
Ipſeq; multa tuli non leviora fugâ.
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſeque
Præſtitit invictam viribus uſa ſuis.
Oblitúſq; mei, ductæq; per otia vitæ,
Inſolitâ cepî temporis arma manu.
Tótq; tuli terrâ caſus pelagóque, quot inter
Occultum ſtellæ conſpicuúmq; polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto,
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego finitimis quamvis circumſonor armis,
Triſtia, quo poſſum carmine, fata levo:

Quod

Decipere dies.

Quod, quamvis nemo est, cujus referatur ad aures,
Sic tamen absumo, decipióq; diem.
Ergò, quòd vivo, durisq; laboribus obsto,
Nec me sollicitæ tædia lucis habent.
Gratia, Musa, tibi: nam tu solatia præbes;
Tu curæ requies, tu medicina venis:
Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro;
In mediòq; mihi das Helicone locum:

Fama ab exequiis res divina.

Tu mihi (quod rarum est) vivo sublime dedisti
Nomen, ab exequiis quod dare Fama solet.
Nec qui detractat præsentia, livor iniquo*
Ullum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cùm sæcula nostra Poëtas,
Non fuit ingenio fama maligna meo:
Cúmq; ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præsagia veri;
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam;
Jure tibi grates, candide lector, ago.

* Quia.

PUB. OVID. NASONIS

De Tristibus. Lib. V.

ELEGIA I.

Ad amicum, ut & hunc librum accipiat.

HUnc quoq; de Getico, nostrî studiose, libellum
Littore, præmissis quatuor adde meis.
Hic quoq; talis erit, qualis fortuna poëtæ;
Invenies toto carmine dulce nihil.

Flebile carmen.

Flebilis ut noster status est, ità flebile carmen,
Materiæ scripto conveniente suæ.
Integer & lætus, læta & juvenilia lusi;
Illa tamen nunc me composuisse piget.

Ut

Ut cecidi, perago ſubitò præconia caſus ;
Súmq; argumenti conditor ipſe mei.
Utq; jacens ripâ deflere Cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem :
*Sic ego Sarmaticas longè projectus in * oras,* * Annas.
Efficio tacitum nè mihi funus eat.
Delicias ſi quis laſciváq; carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quòd iſta legat.
Aptior huic Gallus, blandiq; Propertius oris, Gallus.
Et plures, quorum nomina magna vigent. Properti-
*Atq; utinam numero nos non eſſemus in * illo :* us.
Hei mihi ! cur unquam Muſa jocata mea eſt ? * Iſta.
Sed dedimus pœnas ; Scythicíq; in finibus Iſtri
*Ille pharetrati luſor amoris * abeſt.* * Adeſt.
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi,
Et memores juſſi nominis eſſe mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
Unde dolenda canam, multa dolenda tuli :
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte :
Materia eſt propriis ingenioſa malis.
Et quota fortunæ pars eſt in carmine noſtro ?
Felix, qui patitur quæ numerare poteſt.
Quot frutices ſylvæ, quot flavus Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet :
Tot mala pertulimus, quorum medicina quiéſq;
Nulla niſi in ſtudio eſt, Pieridúmq; mora. Malorum
Quis tibi Naſo modus lacrymoſi carminis ? inquis : levamen.
Idem, fortunæ qui modus, hujus erit.
Quòd querar, illa mihi pleno de fonte miniſtrat :
Nec mea ſunt, fati verba ſed iſta mei.
At mihi ſi chara patriam cum conjuge reddas :
Sint vultus hilares, ſímq; quod antè fui.
*Lenior * in victi ſi ſit mihi Cæſaris ira ;* * Et victa,
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
Nec tamen ut luſit, rurſus mea littera ludet :
Sit ſemel illa joco luxuriata meo.
Quòd probet ipſe, canam ; pœnæ modò parte levata,
Barbariam, rigidos effugiámq; Getas.
Interea noſtri quid agant, niſi triſte, libelli ?
Tibia funeribus convenit iſta meis.

At poteras, inquis, melius mala ferre silendo,
Et tacitus casus dissimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur;
Acceptoq; gravi vulnere flere vetas.
Phalaris Perillum necuit. *Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære*
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cùm Priami lacrymis offensus non sit Achilles,
Tu fletus inhibes, durior hoste, meos?
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles,
Non tamen & siccas jussit habere genas.
Verbis levatur dolor. *Est aliquid, fatale malum per verba levare;*
Hoc querulam Prognen, Halcyonémq; facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa suâ.
* Atque exæstuat. *STRANGULAT* inclusus dolor, * atq; cor æstuat *intus,*
Cogitur & vires multiplicare suas.
Mala tacita acriùs dolent. *Da veniam potiùs, vel totos tolle libellos,*
Si mihi quod prodest, hoc tibi, lector, obest:
Sed nec obesse potest ulli; nec scripta fuerunt
Nostra nisi auctori pernicioſa suo.
At mala sunt, fateor: quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta vetat?
Ipse nec hoc mando: sed ut hæc deducta legantur:
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me Roma suis debet conferre poëtis;
* Sauromatus. *Inter * Sarmaticos ingeniosus eram.*
Fama stimulus ingenii. *Deniq; nulla mihi captatur gloria, quæq;*
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis:
Quæ tamen erumpunt, quoq; vetantur eunt.
Cur scribam docui: cur mittam quæritis istos:
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad Uxorem, nè timeat rogare Cæsarem.

ECquid, ut è Ponto nova venit epistola, palles?
Et tibi sollicitâ solvitur illa manu?
Impatiens laborum Ovidius. *Pone metum: valeo corpúsque; quod antè laborum*
Impatiens nobis, invalidúmq; fuit.

Suffi-

Sufficit, atq; ipso vexatum induruit usu:
** En! magis infirmo non vacat esse mihi.* * An.
Mens tamen ægra jacet; nec tempore robore sum-
Affectúsq; animi qui fuit antè, manet. [*psit,*
Quæq; morâ spatióq; suo coitura putavi
Vulnera, non aliter quàm modo facta dolent.
SCILICET exiguis prodest annosa vetustas;
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Pænè decem totis aluit Pœantius annis
*Pestiferum tumido * virus ab angue datum.* * Vulnus
Telephus æternâ consumptus tabe perîsset; Telephi
Si non, quæ nocuit, dextra tulisset opem. hasta.
Et mea, si facinus nullum commisimus, opto,
Vulnera qui fecit, facta levare velit:
Contentúsq; mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum, multum restabit acerbi; Incommo-
Pársq; meæ pœnæ totius instar erit. da Naso-
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores, nis.
Quótve saporiferum grana papaver habet:
Sylva feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aëra pulsat avis:
Tot premor adversis: quæ si comprendere conér,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utq; viæ casus, ut amara pericula Ponti,
Ut taceam strictas in mea fata manus:
Barbara me tellus orbísq; noviſſima magni
Sustinet, & sævo cinctus ab hoste locus,
Hinc ego trajicerer (nec enim mea culpa cruenta est)
Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa est,
Sæpè suo victor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede, rogáque,
Cæsare nil ingens mitius orbis habet. [*quunt,*
Me miserum! quid agam? Si proxima quæq; relin-
Subtrahis & fracto tu quoq; colla jugo;
*Quò ferar? unde petam * lapsis solatia rebus?* * Lassis.
Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
Viderit ipse; sacram, quamvis invisus, ad aram Aras tan-
Confugiam: nullus submovet ara manus. gere.

ELEGIA

ELEGIA III.

Ad Cæsarem ut sibi jam parcat.

Alloquor en absens absentia numina supplex;
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere Deos:
O decus, O patriæ per te florentis imago,
O vir non ipso, quem regis, orbe minor:
Sic habites terram: sic te desideret æther!
Sic ad pacta tibi sidera tardus eas!
Parce, precor; minimámq; tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit, erit.
Ira quidem moderata tua est, vitámq; dedisti;
Jus civitatis relictum est Ovidio.
Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest:
Nec mea concessa est aliis fortuna; nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.
*Omniáq; hæc timui, * quoniam meruisse videbar;*
* Quia me.
Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profugâ scindere puppe fretum.
Jussus ad Euxini deformia littora veni,
Æquoris; hæc gelido terra sub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum,
Glebáq; canenti semper obusta gelu;
Nesciáq; est vocis quod barbara lingua Latinæ,
* Graiáq; Geticus sermo.
* *Græcáq; quòd Getico mista loquela sono est;*
Quam quod finitimo cinctus premor undiq; Marte,
Vixq; brevis tutum murus ab hoste facit.
Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam;
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclæa Charybdis
Devoret, inq; suis ad Styga mittat aquis;
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ,
Vel freta Leucadii mittar in alta Dei.
Quod petimus pœna est; nec enim miser esse recuso;
Sed præcor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA IV.

Ad Bacchum ut Cæsarem roget.

Bacchum poëtæ celebrant.
Illa dies hæc est, quâ te celebrare poëtæ;
(Si modò non fallunt tempora) Bacche, solent;

Fe-

Festáq; odoratis, innectunt tempora sertis;
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos (memini) dum me mea fata sinebant,
*Non inviso tibi pars ego * magna fui:* * Sæpe.
Quem nunc suppositum stellis Erymanthidos ursæ
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quiq; prius mollem vacuámq; laboribus egi
In studiis vitam, Pieridúmq; choro;
Nunc procul à patria, Geticis circumsonor armis,
Multa priùs pelago, multáq; passus humo.
Sive mihi casus, sive hoc dedit ira Deorum,
Nubila nascenti seu mihi parca fuit:
Tu tamen è sacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.
An dominæ fati quicquid cecinêre sorores,
Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
Ipse quoq; ætherias meritis invictus es arces,
Quò non exiguo facta labore via est.
Nec patria est habitata tibi, sed ad usq; nivosum
Strymona venisti, Marticolámq; Geten.
Perfidáq; & lato spatiantem flumine Gangem,
Et quascunq; bibit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinêre tibi. Bacchus bigenitus.
Me quoque, si fas est exemplis ire Deorum,
Ferrea sors vitæ, difficiliq; premit.
Illo nec levius cecidi, quem magna locutum
Reppulit à Thebis Jupiter igne suo.
Ut tamen audîsti percussum fulmine vatem,
*Admonitu * nostro condolúisse potes.* * Martis.
Et potes, aspiciens circum tua sacra poëtas,
Nescio quis nostrî, dicere, cultor abest.
*Fer bone Liber opem: sic * altera degravet ulmum* * Altam.
Vitis: & incluso plena sit uva mero!
*Sic tibi cum Bacchis Satyrorum * grata juventus* * Gnava.
Adsit, & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Lycurgi;
Impia nec pœnâ Pentheos umbra vacet;
Sic micet æternùm vicináq; sidera vincat Ariadne.
Conjugis in cœlo clara corona tuæ.

Huc ades, & casus releves pulcherrime nostros.
Unum da numero me memor esse tuo.

Deorum inter se commercia.

Sunt diis inter se commercia: flectere tenta
Cæsareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque consortes studii, pia turba, poëtæ
Hæc eadem sumpto quisque rogate mero.
Atq; aliquis vestrûm, Nasonis nomine dicto,
Deponat lacrymis pocula mista suis.
Admonitúsq; mei, cùm circumspexerit omnes,
Dicat, ubi est nostri pars modò Naso chori?
Idq; ita; si vestrum merui candore favorem;
Nullâq; judicio littera læsa meo est:
Si veterum dignè veneror cùm scripta virorum,
Proxima non illis esse minora reor.

Dexter Apollo.

Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen!
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA V.

Loquitur epistola auctoris incommoda.

LIttore ab Euxino Nasonis Epistola veni,
Lassáq; facta mari, lassáq; facta via:
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aspice Romam;
Heu! Quanto melior sors tua sorte meâ est!
Flens quoq; me scripsit: nec quâ signabar ad os est
Antè, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ causam si quis cognoscere quærit,
OSTENDI solem postulat ille sibi:
Nec frondem in sylvis, nec aperto gramina campo
Mollia, nec pleno flumine cernit aquas:
Quid Priamus doleat mirabitur Hectore rapto;

Philoctetes.

Quídve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Dii facerent utinam, talis status esset in illo,
Ut non tristitiæ causa dolenda foret!
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros;
More nec indomiti frena recusat equi.
Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
Conscius in culpâ non scelus esse suâ.
Sæpe refert sit quanta Dei clementia, cujus
Se quoq; in exemplis annumerare solet:

Civis Romanus.

Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina civis,
Deniq; quod vivat, munus habere Dei.

Te tamen (O si quid credis mihi) charius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
Teque Menætiaden, te qui comitatus Orestem,
Te vocat Ægiden, Euryalúmq; suum:
Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
Plurima cum patriâ sentit abesse sibi:
Quàm vultus, oculósq; tuos, O dulcior ille
Melle quod in ceris Attica ponit apis.
Sæpè etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
Quod non præventum morte fuisse dolet.
Cúmq; alii fugerent subitæ contagia cladis;
Nec vellent ictæ limen adire domûs.
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem;
Si paucos aliquis tréve duóve vocat.
Quamvis attonitus, sensit tamen omnia; nec te
Se minùs adversis indoluisse suis.
Verba solet, vultúmq; tuum, gemitúsq; referre;
Et te flente suos demaduisse sinus:
Quam sibi præstiteris, quâ consolatus amicum
Sis ope, solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memorémq; piúmque;
Sive diem videat, sive tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus jurare, tuúmque, Per caput alicujus jurare.
Quod scio non illi vilius esse suo:
Plena tot & tantis referetur gratia factis:
Nec sinet ille tuos littus arare boves.
Fac modò constanter profugum tueare; quod ille,
Qui bene te novit, non rogat, ipse rogo.

ELEGIA VI.

Celebrat natalem uxoris.

ANnuus assuetum dominæ natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia sacra meæ.
Sic quondam festum Laërtius egerat heros
Forsan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adsit nostrorum oblita malorum; Favens lingua.
Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui.
Quæq; semel toto vestis mihi sumitur anno,
*Sumatur fatis * decolor alba meis:* * Discolor.
Aráq; gramineo viridis de cespite fiat; Ara graminea.
Et velet tepidos nexa corona focos.

Da mihi thura, puer, pingues facientia flammas;
Quodq; pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis (quamvis procul absumus) opto
Candidus huc venias, dissimilisq; meo.
Si quod & instabat dominæ miserabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq; gravi nuper plusquam quassata procellâ est,
Quod supereſt tutum per mare navis eat.

Filia Ovidii.

Illa domo, natáq; suâ, patriáq; fruatur;
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in charo conjuge felix,
Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
Vivat amétq; virum, quoniam sic cogitur absens;
Consumátq; annos sed diuturna suos.

Contagia fati.

Adjicere & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
Aspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas, & loca dextra ferat.
Sensus ineſt igitur nebulis, quas exigit ignis;
Consilium fugiunt cætera penè meum.

Consilia sacra Romuli.

Consilio commune sacrum cum fiat in ara
Fratribus, alternâ qui periere manu:
Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar;
Et me Battiades judice falsus erat.

* Alto.

*Omnia nunc credo, cùm tu non stultus ab * arcto*
Terga vapor dederis, Ausoniámq; petas.
Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero ſesta videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos,
Quis erat Eurytion, Icariúsq; pater.
Nata pudicitia est secum, probitásque, fidésque;

* Fidę

*At non sunt istâ gaudia nata * die:*
Sed labor, & curæ, fortunáq; moribus impar,
Justáq; de viduo penè querela toro.
Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.

Si

Si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
Penelope felix, sed sine laude foret.
Victor Echionias si ver penetrâsset in arces,
Forsitan Evadnen vix sua nôsset humus.
Cùm Pelia genitæ tot sint, cur nobilis una est?
Nempe fuit misero nupta quòd una viro.
Effice, ut Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodamia nihil, cur referatur, erit.
*Et tua, quod malles, pietas ignota * fuisset,*
Implerent venti si mea vela sui.
Dii tamen & Cæsar Diis accessure, sed olim,
Æquârint Pylios cùm tua fata dies:
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

Laus non nisi incommodis paratur.

* Maneret.

ELEGIA VII.

Rogat amicum quendam ne discedat ab officio.

TU quoq; nostrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras;
Tu quoque suscepti curam dimittis amici?
Officiq; pium tam citò ponis onus?
*Sarcina sum, fateor; quam si tu tempore * duro*
Depositurus eras, non subeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis?
Nè fuge, nevé tuâ sit minor arte fides.
Nunquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deseruit levitas Automedontis equos?
Quem semel accepit; nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
TURPIUS ejicitur, quàm non admittitur hospes;
Quæ patuit, dextræ firma sit ara meæ.
Nil nisi me solum primo tutatus es: at nunc
Me paritur serva, judiciúmq; tuum.
Si modò non aliqua est in me nova culpa, tuámq;
Mutârunt subitò crimina nostra fidem.
Spiritus hic Scythicâ quem non bene ducimus aurâ
(Quod cupio) membris exeat antè meis:
*Quam tua * delicto stringantur pectora nostro;*
Et videar merito vilior esse tibi.

Palinurus.

Podalirus.

Turpius est abjicere quod subieris, quàm nunquam subiisse.

* Dilecto.

* Totis. *Non adeò * toti fatis urgemur iniquis,*
Ut mea ſit longis mens quoque mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
Dixiſſe in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero eſt, quòd vel pulſarit amicum;
Manſit in officiis non minùs ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolùm commune beatis,
Ambobus tribui quod ſolet obſequium:
Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
Virgáq; cum verbis imperioſa facit.
Ira in calamitoſis non habet locum. *Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes;*
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum de parte laborum:
Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm multâ madidæ celantur arundine foſſæ;
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent:
Tam me circumſtat denſorum turba malorum;
Crede mihi, vero eſt, noſtra querela minor.
His qui contentus non eſt, in littus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtivos igitur compeſce furores;
Vela neq; in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miſeriam ſuam, & mores & habitum Getarum.

QUam legis à Scythicâ tibi venit epiſtola terrâ,
Latus ubi æquoreis jungitur Iſter aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita ſalute,
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut ſemper, quid agam, chariſſime quæris,
Quamvis hoc vel me ſcire tacente potes.
SUM miſer; hæc brevis eſt noſtrorum ſumma malorum;
Quiſquis & offenſo Cæſare vivit, erit.
Turba Tomitanæ quæ ſit regionis, & inter
Quos habitem mores, diſcere cura tibi eſt.
Miſta ſit hæc quamvis inter Græcóſq; Getáſque,
A malè placatis plus trahit ora Getis.

Sarmaticæ

Sarmaticæ major, Geticæq; frequentia gentis,
Per medias in equis itq; reditq; vias:
In quibus est nemo: qui non coryton, & arcum,
Teláq; vipereo lurida felle gerat.
Vox fera, trux vultus, verissima mortis imago;
Non coma, non ullâ barba resecta manu.
*Dextera non segnis * stricto dare vulnere cultro,* * Fixo.
Quam vinctam lateri barbarus omnis habet.
*Vivit in * his igitur tenerorum lusor amorum;* * Heu non vestrorum oblitus.
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
Atq; utinam vivat, & non moriatur in illis;
Absit ab invisis & tamen umbra locis.
*Carmina quòd * vestro saltari nostra theatro,* * Pleno.
Versibus & plaudi scribis, amice, meis:
Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris;
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Non tamen ingratum est quodcunq; oblivia nostri
Impedit, & profugi nomen in urbe refert.
Quamvis interdum, quæ me læsisse recordor,
Carmina devoveo Pieridásq; meas:
Cùm bene devovi, nequeo tamen esse sine illis,
Vulneribúsq; meis tela cruenta sequor.
Quæq; modò Euboïcis lacerata est fluctibus, audet
Graia Caphareâ currere puppis aquâ:
Non tamen ut lauder, vigilo; curâmq; futuri
Nominis, utilius quod latuisset, ago.
Detineo studiis animum, fallòq; labores;
Experior curis & dare verba meis. Curis dare verba.
Quid potius faciam disertus solus in oris?
Quámve malis aliam quærere coner opem?
Sive locum spectо; locus est inamabilis, & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest:
Sive homines; vix sunt homines hoc nomine digni; Scythæ nè homines quidem.
Quámq; lupi sævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, sed cedit viribus æquum;
Vinctáq; pugnaci jura sub ense jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora Bracchis;
Oráq; sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Græcæ vestigia linguæ:
Hæc quoq; jam Getico barbara facta sono est.

* Non. *Unus in hoc * nemo est populo, qui fortè latinè*
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipse ego Romanus vates (ignoscite Musæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet, & fateor; jam desuetudine longâ
Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
Nec dubito quin sint & in hoc non pauca libello
Barbara; non hominis culpa, sed ista loci est.
Nè tamen Ausoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patrio vox mea muta sono:
Ipse loquar mecum, desuetáq; verba retracto,
Et studii repeto signa sinistra mei.
Sic animum tempúsque trabo, méque ipse reduco,
A contemplatu sèmoveóque mali.

Præmium studiorum *Carminibus quæro miserarum oblivia rerum;*
Præmia si studio consequar ista, sat est.

ELEGIA IX.

Invehitur in quendam, quòd se lacessêret.

NOn adeo cecidi quamvis abjectus, ut infra
Te quoq; sim, inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit, improbe? cúrve
Casibus insultas, quos potes ipse pati?

Feræ illacrymant malis. *Nec mala te reddunt mitem placidúmque jacenti*
Nostra, quibus possunt illacrymare feræ?
Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
Numen, & exosæ verba superba Deæ?
Exiget at dignas ultrix Rhamnusia pœnas,
Impositò calcas quod mea fata pede.
Vidi ego naufragiúmq; viros & in æquore mergi,
Et nunquam dixi, Justior unda fuit.
Vilia qui quondam miseris alimenta negârat,
Nunc mendicato pascitur ille cibo.

Fortunæ volubilitas. *Passibus ambiguis FORTUNA volubilis errat;*
Et manet in nullo certa tenáxq; loco.
Sed modò læta manet, vultus modò sumit acerbos;
Et tantùm constans in levitate sua est.
Nos quoq; floruimus: sed flos fuit ille caducus;
Flammáq; de stipula nostra, brevísq; fuit.
Néve tamen totâ capias fera gaudia mente;
Non est placandi spes mihi nulla Dei:

Vel

Vel quia peccavi citra ſcelus, utq; pudore
Non caret, invidiâ ſic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens, ad fidem ſolis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.
Scilicet ut per vim non eſt ſuperabilis ulli,
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemploq; Deûm, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
Cum pœnæ venia plura roganda petam.
Si numeres anno ſoles & nubila toto,
*Invenies nitidum ſæpius * eſſe diem.*
Ergo nè nimium noſtrâ lætare ruinâ;
Reſtitui quondam me quoq; poſſe puta.
Poſſe puta fieri, lenito Principe, vultus
Ut videas media triſtis in urbe meos;
Utq; ego te vidiam cauſâ graviore fugatum:
Hæc ſunt à primis proxima vota meis.

* Dies ſere ni plures quàm nebuloſi.
* Eſto.

ELEGIA X.

Cur amici cujuſdam nomen non ponat in carminibus ſuis.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quàm mihi ſæpe fores!
Te canerem ſolum meriti memor, inq; libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota ſciretur in urbe;
Exul in amiſſa ſi tamen urbe legor.
Te præſens mitem nôſſet, te ſerior ætas;
Scripta vetuſtatem ſi modò noſtra ferunt.
Nec tibi ceſſaret doctus benedicere lector:
Hic te ſervato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primùm munus, quòd ducimus auras;
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda Deos,
Ille dedit vitam: tu quam dedit ipſe tueris,
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cùmq; perhorreret caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit:
Naufragiúmq; meum tumulo ſpectaret ab alto;
Nec dederit nanti per freta ſæva manum.
Sed invecem Stygia revocâſti ſolis ab unda;
Hoc quoque, quod memores poſſumus eſſe, tuum eſt.

Dare vitam & tueri.

Dî tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos!
Non potuit votum plenius esse meum.
Hæc meus argutis, si tu paterêre, libellis
Poneret in multâ luce videnda labor.
Nunc quoq; jam, quamvis est jussa quiescere, quin te
Nominet invitum, vix mea Musa tenet:
Utq; canem pavidæ nactum vestigia cervæ,
* Luctantem. ** Latrantem frustrà, copula dura tenet:*
Utq; fores nondum referati carceris acer
Nunc pede, nunc ipsâ fronte lacessit equus:
Sic mea lege datâ victa atq; inclusa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Officio lædere. *Nè tamen officio memoris lædaris amici,*
Parebo jussis (parce timere) tuis.
At non parerem, si non meminisse putares;
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
* Solare. *Dúmq; (quod ô breve sit!) lumen * vitale videbo.*
Serviet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA XI.

Queritur se jam triennium exulare in Ponto.

Exilium triennale. UT sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister;
Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patriâ procul esse tot annis,
Dardana quot Graio Troja sub hoste fuit.
Stare putes, adeò procedunt tempora tardè;
Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert;
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Scilicet in nobis rerum natura novata est,
Cúmq; meis curis omnia longa facit.
An peragunt solitos communia tempora motus?
Súntq; magis vitæ tempora longa meæ?
Littus Euxinum. Quem tenet Euxinus mendax cognomine Pontus,
Et Scythici verè terra sinistra freti.
Innumeræ circùm gentes fera bella minantur;
Quæ, nisi de rapto, vivere turpe putant.
Nil extrà tutum est; tumulus defenditur ipse
Mœnibus exiguis, ingenióq; loci.
Quod minimè credas, ut aves, densissimus hostis
Advolat, & prædam vix bene visus agit.

Sæpè

Sæpe intra muros, clauſis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias,
Eſt igitur rarus qui jam colere audeat; iſque
Hâc erat inſelix, hâc tenet arma manu.
Sub galeâ paſtor junctis pice cantat avenis:
Próq; lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope caſtelli defendimur; & tamen intus
Miſta facit Graiis barbara turba metum. Barbara Græcis permixta.
Quippe ſimul nobiſcum habitat diſcrimine nullo
Barbarus, & tecti plus quoq; parte tenet.
Quos, ut non timeas, poſſis odiſſe, videndo
*Pellibus & longâ * tempora tecta comâ.* *Corpora.
Hos quoque, qui geniti Graiâ creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Perſica Braccha tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ;
Per geſtum res eſt ſignificanda mihi. Ovidius geſtu locutus.
Barbarus hic ego ſum, quia non intelligor ulli,
Deridենt ſtolidi verba Latina Getæ:
Méq; palam de me tutò mala ſæpè loquuntur;
Forſitan objiciunt exiliúmq; mihi.
Utq; ſit, in me aliquid, ſi quid dicentibus illis
Abnuerim quoties, adnuerimque, putant.
Adde, quòd injuſtum rigido jus dicitur enſe; Jus armatum.
Dantur & in medio vulnera ſæpè foro.
O duram Lacheſin, quæ tam grave ſidus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quòd patriæ vultu, veſtróq; caremus amici;
Quòd ſic in Scythicis gentibus eſſe queror:
Utraq; pœna gravis, merui tamen Urbe carere,
Non merui tali forſitan eſſe loco.
Quid loquor ah demens? ipſam quoq; perdere vitam
Cæſaris offenſo numine, dignus eram.

ELEGIA XII.

Ad uxorem, quod quidam eam exulis uxorem vocâſſet.

QUod te neſcio quis per jurgia dixerit eſſe
Exulis uxorem, littera queſta tua eſt.
Indolui, non tam mea quòd fortuna malè audit,
Qui jam conſuevi fortiter eſſe miſer:

Quàm

Quam quia, cui minimè vellem, ſum cauſa pudoris,
Téq; reor noſtris erubuiſſe malis.
Perfer, & obdura: multo graviora tuliſti,
Eripuit cùm me Principis ira tibi.
Fallitur iſte tamen, quo judice nominor exul;
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi eſt, ipſum offendiſſe; priúſq;
Veniſſet mallem funeris hora mihi.
Quaſſa quidem noſtra eſt, non merſa, nec obruta
Utq; caret portu, ſic tamen extat aquis. (navis;
Nihil ademptum Ovidio, niſi jus urbis.
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit,
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
Nil niſi me patriis juſſit abeſſe focis.
Utq; aliis, quorum numerum comprendere non eſt,
Cæſareum numen ſic mihi mite fuit.
Ipſe relegati, non exulis utitur in me
Nomine: tuta ſuo judice cauſa mea eſt.
Jure igitur laudes, Cæſar pro parte virili
Carmina noſtra tuas qualiacunque canunt.
Jure Deos, ut adhuc cœli tibi limina claudant;
* Diu. *Téque velint ſine ſe comprecor eſſe* Deum.*
Optat idem populus ſed ut in mare flumina vaſtum,
Sic ſolet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, qui monebat ut exilium carminibus oblectaret.

SCribis ut oblectem ſtudio lacrymabile tempus,
Nè perſant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt quod, amice, mones, quia carmina lætum
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
Noſtra per adverſas agitur fortuna procellas;
Sorte nec ulla meâ triſtior eſſe poteſt.
* Ludat. *Exigis ut Priamus natorum in funere* plaudat,*
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri;
Solus in extremos juſſus abire Getas?

Des

Des licet invalido pectus mihi robore fultum;
Fama refert Anyti quale fuisse reo:
Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinæ;
Plus valet humanis viribus ira Dei. Ira Dei.
Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc casu sustinuisset opus.
Ut veniant patriæ, veniant oblivia nostrî,
Omnis & admissi sensus abesse queat:
At timor officio fungi vetat ipse quieto;
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
Adde quòd ingenium longâ rubigine læsum Ingenium
Torpet, & est multò, quàm fuit antè, minus. etiam ru-
Fertilis assiduo si non renovetur aratro, bigo occu-
*Nil nisi cum spinis gramen habebit * humus.* pat.
Tempore qui longo steterit, malè currit, & inter * Ager.
Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariem, remisq; debiscit,
Siqua diu solitis cymba vacavit aquis.
Me quoq; desspero (fuerim cùm parvus & antè)
Illi, qui fueram, posse redire parem.
Contudit ingenium patientia longa malorum;
Et pars antiqui nulla vigoris adest.
Sæpe tamen nobis ut nunc quoq; sumpta tabella est,
Inq; suos volui cogere verba pedes:
Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis,
Digna sui domini tempore, digna loco.
Deniq; NON parvas animo dat gloria vires;
Et facunda facit pectora laudis amor. Fœcundæ
Nominis & famæ quondam fulgore trahebar, laudis a-
Dum tulit antennas aura secunda meas. mor fa-
Non adeò est bene nunc, ut sit mihi gloria curæ; cundos fa-
Si liceat, nulli cognitus esse velim. cit.
An, quia cesserunt primò bene carmina, suades
Scribere, successus ut sequar ipse meos?
Pace novem vestrâ liceat dixisse sorores,
Vos istis nostræ maxima causa fugæ.
Utque dedit justas tauri fabricator aheni, Perillus.
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
Nil mihi debebat cum versibus amplius esse;
Sed fugerem meritò naufragus omne fretum.

At

At puto, si demens ſtudium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem
Verbáque ſignificent quid mea norit, adeſt.
Omnia barbariæ loca ſunt, vobiſq; ferinæ ;
* *Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.*
Ipſe mihi videor jam dedidiciſſe Latinè ;
Jam didici Geticè Sarmaticéq; loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, noſtra teneri
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus, & ſcriptos abſumimus igne libellos ;
Exitus eſt ſtudii parva favilla mei.
Nec poſſum, & cupio non ullos ducere verſus ;
Ponitur idcirco noſter in igne labor.
Nec niſi pars caſu flammis erepta, dolóve,
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit, in cineres ars mea verſa foret !

* Omnia quæ poſſunt plena timore ſonant. Naſo Geticam linguam calluit.

ELEGIA XIV.

Ad amicum, quòd literas non daret, cùm faceret cætera.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem ;
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi nequa vacet.
Pérq; dies multos lateris cruciatibus uror ;
Sic quoque non modico frigore læſit hyems.
Si tamen ipſe vales, aliquâ nos parte valemus ;
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cúmq;
Per numeros omnes hoc tueare caput :
Quòd tua me ràrò ſolatur epiſtola, peccas ;
Rémq; piam præſtas, & mihi verba negas :
Hoc, precor, emenda : quod ſi correxeris unum,
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accuſem, fieri niſi poſſet ut ad me
Littera non veniat, miſſa ſit illa tamen.
Dii faciant ut ſit temeraria noſtra querela,
Téq; putem falſo non meminiſſe mei.

Quod

Quod precor, esse liquet: neq; enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cuna priùs gelido desint absinthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hyòla thymo;
Immemorem quàm te quisquam convincat amici;
Non ita sunt fati stamina nigra mei. Nigra stamina.
Tu tamen, ut falsæ possis quoq; pellere culpæ
Crimina, quod non es, nè videare cave.
Utq; solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermoni deficiente die;
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces,
Et peragant linguæ charta manúsq; vices.
Quod tibi nè nimiùm videar diffidere, sitq;
Versibus hoc paucis admonuisse satis:
Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atq; meis distent ut tua fata, Vale.

ELEGIA XV.

Ad Uxorem, quòd suis libris sit æterna.

QUanta tibi dederim nostris monumenta libellis,
O mihi me conjux charior, ipsa vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit;
Tu tamen ingenio clara ferêre meo.
Dúmq; legar, pariter mecum tua fama legetur;
Non potes in mœstos omnis abire rogos:
Cúmq; viri casu possis miseranda videri,
Invenies aliquas, quæ quod es, esse velint;
Quæ te nostrorum cùm sis in parte malorum,
Fœlicem dicant, invideántq; tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dedissem;
DIVITIS ad manes nil feret umbra suos. Divitiæ ad inferos non perveniunt.
Perpetui fructum donavi nominis; ídq;
Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quòd & rerum sola es tutela mearum;
Ad te non parvi venit honoris onus:
Quòd nunquam vox est de te mea muta, tuíq;
Judiciis debes esse superba viri.
Quæ nè quis possit temeraria dicere, perstа;
Et pariter serva méq; piámq; fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
Et Famæ probitas irreprehensa fuit.

Par

Par eadem noſtrâ nunc eſt tibi facta ruinâ;
Conſpicuum virtus hîc tua ponat opus. (tum eſt,
ESSE bonum facile eſt, ubi quod vetat eſſe remo-
Et nihil officiis nupta quod obſtet habet.
Cùm Deus intonuit, non ſe ſubducere nimbo,
Vera amicitia. *Id demum eſt pietas, id ſocialis amor. (bernat;*
RARA quidem eſt virtus, quam non fortuna gu-
Quæ maneat ſtabili, cùm fugit illa, pede.
* Si qua tamen pretii ſibi merces ipſa petiti eſt. ** Si tamen eſt pretium cui virtus ipſa petitum;*
Inq; parùm lætis ardua rebus adeſt:
Si tempus numeres, per ſecula nulla tacetur;
Et loca mirantur quà patet orbis iter.
Aſpicis ut longo teneat laudabilis ævo
Fides Penelopea. *Nomen inextinctum Penelopea fides?*
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
Auſáq; in accenſos Hiphias ire rogos?
Ut vivat famâ conjux Philaceia, cujus
Iliacam primo vir pede preſſit humum?
Fide opus eſt erga amicos. *At nece nil opus eſt pro me; ſed amore fidéque.*
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.
Nec te credideris, quia non facis iſta moneri:
Vela damus, quamvis remige puppis eat.
QUI monet ut facias, quod jam facis, ille monendo,
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.

FINIS.